

Independent Evaluation Commission for assessing the integrity of candidates
for the position of member in the self-administration bodies of judges and prosecutors

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția
de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

*Decizia nr. 11 din 11 aprilie 2024 cu privire la evaluarea reluată a lui Aureliu POSTICĂ,
candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii*

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor („Comisia”) a deliberat în privat la 20 martie 2024, 27 martie 2024 și 11 aprilie 2024. Membrii participanți au fost:

1. Herman von HEBEL
2. Victoria HENLEY
3. Nadejda HRIPTIEVSCHI
4. Tatiana RĂDUCANU
5. Nona TSOTSORIA

Comisia emite următoarea decizie, care a fost adoptată în acea dată:

I. Procedura

Aureliu POSTICĂ, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, („candidatul”), s-a aflat pe lista candidaților remisă de Consiliul Superior al Magistraturii în adresa Comisiei la data de 6 aprilie 2022, în vederea evaluării pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Între 2000 și 2005, candidatul a activat în calitate de asistent de procuror și anchetator. În 2005 a devenit procuror și a activat în funcția de procuror până la 1 august 2011, când a fost numit în funcția de judecător la Judecătoria Orhei pe un mandat de cinci ani. Candidatul a fost numit în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, la 14 iulie 2016. La 30 iunie 2017, candidatul a fost transferat la Judecătoria Chișinău.

Candidatul a fost evaluat inițial de către Comisie (în continuare „evaluarea inițială”) începând cu data de 8 iulie 2022. Candidatul a depus voluntar chestionarul privind integritatea etică la data de 5 iulie 2022. La data de 15 iulie 2022, candidatul a depus Declarația de avere și interese personale pentru ultimii cinci ani (în continuare „declarația pentru cinci ani”), conform art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare „Legea nr. 26/2022”), care include lista persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public, așa cum prevede același articol. În timpul evaluării inițiale, Comisia a colectat informații din multiple surse.¹

¹ Sursele din care s-au obținut informații cu privire la candidații evaluați au inclus, în general, Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, instituții publice, surse deschise precum rețelele de socializare și reportajele jurnalistice de investigație și rapoartele membrilor

Candidatul a răspuns, de asemenea, la întrebările scrise și solicitările de informații ale Comisiei.² La solicitarea candidatului, la data de 13 decembrie 2022, candidatului i s-a acordat acces la materialele de evaluare conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022. La data de 16 decembrie 2022, candidatul a participat la audiere în ședință publică în fața Comisiei. Comisia a emis decizia de nepromovare a candidatului la data de 27 ianuarie 2023.

La data de 12 februarie 2023, candidatul a contestat decizia Comisiei la Curtea Supremă de Justiție (în continuare “CSJ”) conform art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022. La data de 1 august 2023, completul de judecată special, instituit în cadrul CSJ, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei (în continuare „completul de judecată special al CSJ”) a emis decizia de admitere a contestației depuse de candidat, anulând decizia Comisiei și dispunând reevaluarea candidatului.

Comisia a inițiat reluarea procedurii de evaluare a candidatului la data de 8 septembrie 2024. Candidatul a răspuns la două runde de întrebări scrise din partea Comisiei, inclusiv trei întrebări, 11 subîntrebări și cinci solicitări de documente suplimentare. Candidatul a furnizat documente suplimentare la data de 4, 10, 17 și 31 ianuarie 2024. Comisia a colectat informații suplimentare din diverse surse, conform necesităților, pentru a aborda problemele examinate în cadrul evaluării reluate.

Candidatul a primit o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase, din partea Comisiei, la data de 1 martie 2024. Candidatul nu a solicitat acces la materialele evaluării reluate, conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și, prin urmare, nu a primit materialele. Candidatul a răspuns la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase la data de 8 martie 2024. Răspunsul candidatului nu a comentat asupra fondului faptelor sau dubiilor expuse în notificare, ci a furnizat obiecții sau comentarii la evaluarea reluată a Comisiei, în special că încalcă principiul *res judicata* și că continuarea evaluării reluate a candidaților pentru CSM după ce membrii au fost numiți în acel organism încalcă diverse principii de drept.

Candidatul a solicitat desfășurarea audierii în ședință publică. La data de 20 martie 2024, a fost desfășurată audierea candidatului în fața Comisiei.

II. Cadrul normativ privind evaluarea și evaluarea reluată

Legea nr. 180/2023 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților pentru funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a

societății civile. Nu toate sursele au furnizat informații referitoare la fiecare candidat și nu toate informațiile furnizate de surse cu privire la candidat[ă] au fost pertinente pentru evaluarea Comisiei. A fost verificată veridicitatea și relevanța tuturor informațiilor primite.

² Comisia a trimis candidatului 3 runde de întrebări, inclusiv 50 întrebări, 143 subîntrebări și 44 solicitări de documente suplimentare.

candidaților pentru funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție din 7 iulie 2023 (în continuare „Legea nr. 180/2023”), prevede că în sensul art. 3 alin. (2) și art. 4 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare nu este o autoritate publică în sensul Codului administrativ. Completul de judecată special al CSJ a conchis că Legea nr. 180/2023 a consolidat înțelegerea faptului că Comisia de evaluare este o autoritate publică specifică în felul său, adică nu este o persoană juridică de drept public. Completul de judecată special al CSJ a mai reținut că, în conformitate cu art. 72 alin. (6) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actul normativ de interpretare nu are efecte retroactive, cu excepția cazurilor când prin interpretarea normelor de sancționare se creează o situație mai favorabilă. Completul de judecată special al CSJ a dispus reluarea evaluării, care a avut loc după intrarea în vigoare a Legii nr. 180/2023; astfel, Legea nr. 180/2023 se aplică în cadrul evaluării reluate.

Ghidată de scopul de a apăra principiile fundamentale ale statului de drept (art. 1 alin. (3) din Constituție), suveranitatea și puterea de stat (art. 2 din Constituție), deciziile Comisiei sunt adoptate în conformitate cu legea, urmăresc scopurile legitime enumerate în Legea nr. 26/2022 și rezultatul este necesar pentru ca o societate democratică să atingă scopul sau scopurile respective.³ Evaluarea de către Comisie a integrității candidaților constă în verificarea integrității lor etice și financiare (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022) în vederea sporirii integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și în vederea sporirii încrederii societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și în general, în sistemul justiției (preambulul Legii nr. 26/2022). Sporirea încrederii societății în sistemul de justiție și buna funcționare a acestor instituții sunt subiecte de mare interes public.⁴ Comisia de la Veneția și Directoratul General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei (în continuare „Comisia de la Veneția și DGI”) au reținut că evaluarea integrității nu se aplică judecătorilor sau procurorilor în ceea ce privește rolurile lor de judecători sau procurori și, prin urmare, nu afectează independența acestor roluri. Cu toate acestea, este o parte crucială a structurii de guvernare a sistemului de justiție din Republica Moldova că judecătorii și procurorii să servească periodic în organele de autoadministrare și au subliniat că acestea sunt mai mult decât funcții administrative; sunt roluri cruciale în asigurarea bunei guvernări a acestor organe din sistemul justiției. Prin urmare, Comisia de la Veneția și DGI au mai observat că integritatea personală a membrilor care alcătuiesc Consiliile Superioare (ale judecătorilor și procurorilor) este un element esențial al naturii acestor organe; asigură încrederea cetățenilor în instituțiile de justiție - încrederea în magistrați și în integritatea lor. Într-o societate care respectă valorile fundamentale ale democrației, încrederea cetățenilor în acțiunea Consiliilor Superioare depinde foarte mult, sau esențial, de integritatea personală, competența și credibilitatea membrilor lor.⁵

³ *Mutatis mutandis, Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 378, 31 mai 2021; *Nikëhasani contra Albaniei*, no. 58997/18, paragraful 93, 13 decembrie 2022.

⁴ *Baka contra Ungariei* [GC], nr. 20261/12, paragraful 171, 23 iunie 2016; *Morice contra Franței* [GC], nr. 29369/10, paragraful 125, CtEDO 2015.

⁵ Opinie comună nr. 1069/2021 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei cu privire la unele măsuri legate de selecția candidaților pentru funcțiile administrative în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative,

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2022 a notat în mod special că crearea unor organe ad-hoc pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe presupunerea că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistemice cu privire la integritatea magistraților.⁶

Cu referire la justificarea procedurilor de evaluare externă („vetting”), atât în contextul albanez, cât și în cel ucrainean, Comisia de la Veneția a comentat în repetate rânduri că măsurile extraordinare de evaluare a judecătorilor și procurorilor nu au fost „doar justificate”, ci au fost „necesare pentru ca Albania să se protejeze de flagelul corupției, care, dacă nu este abordată, ar putea distruge complet sistemul său judiciar”.⁷ În aceste contexte, Comisia de la Veneția a luat în considerare problemele majore existente, în ceea ce privește corupția și incompetența în sistemul judiciar, influența politică asupra procesului de numire a judecătorilor în perioada anterioară, și lipsa, aproape completă, de încredere publică în onestitatea sau competența sistemului judiciar.⁸ Într-o opinie din 2019 privind un proiect de lege, din Republica Moldova, care includea evaluarea externă a judecătorilor CSJ, Comisia de la Veneția și DGI au luat în considerare evaluarea făcută de autorități, în special, două rezoluții ale Parlamentului European în care s-a concluzionat că⁹ „în ultimii ani, sistemul de justiție a demonstrat o lipsă fără precedent de independență și supunere la interese oligarhice” și că „instituții naționale și internaționale au declarat Republica Moldova un stat capturat”.¹⁰ Comisia de la Veneția și DGI au remarcat, de asemenea, că în cele din urmă este de competența autorităților moldovenești să decidă dacă situația predominantă din sistemul justiției al Republicii Moldova creează o bază suficientă pentru evaluarea extraordinară a integrității tuturor judecătorilor și procurorilor, precum și a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.¹¹ După cum a statuat în multiple rânduri Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „CtEDO”), autoritățile naționale, în principiu, sunt mai bine plasate decât o instanță internațională pentru a evalua necesitățile și circumstanțele locale.¹² Este relevant să menționăm că într-o opinie recentă a Comisiei de la Veneția referitoare la Georgia, Comisia de la Veneția a ajuns la concluzii similare

13 decembrie 2021 (în continuare „Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022”), paragrafele 15 și 11.

⁶ „Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022”), paragrafele 11 și 12.

⁷ Opinia Finală a Comisiei de la Veneția nr. 824/2015 cu privire la proiectul revizuit de amendamente constituționale privind sistemul judiciar al Albaniei, 15 ianuarie 2016, paragraful 52.

⁸ Opinia comună nr. 801/2015 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) cu privire la Legea privind Sistemul Judiciar și Statutul Judecătorilor și amendamentele la Legea privind Consiliul Superior al Justiției din Ucraina, 23 martie 2015, paragrafele 72-74.

⁹ Rezoluția din 5 iulie 2018 privind criza politică din Moldova ca urmare a invalidării alegerilor locale din Chișinău (2018/2783(RSP)) și Rezoluția din 14 noiembrie 2018 privind punerea în aplicare a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană în Republica Moldova (2017/2281(INI)).

¹⁰ Opinia comună interimară nr. 966/2019 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) din cadrul Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei cu privire la proiectul de lege privind reforma CSJ și a Procuraturii, din 14 octombrie 2019, paragraful 46.

¹¹ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022, paragraful 42.

¹² A se consulta, printre altele, *M.A. contra Danemarcei* [GC], nr. 6697/18, paragraful 147, 9 iulie 2021; *THÖRN contra Suediei*, 24547/18, paragraful 48, 1 septembrie 2022; a se consulta și Protocolul nr. 15, care a intrat în vigoare la 1 august 2021.

cu privire la necesitatea unui proces național consultativ incluziv pentru abordarea posibilelor măsuri de reformă, inclusiv evaluarea integrității membrilor Consiliului Superior al Judecătorilor din acea țară, având în vedere acuzațiile persistente de lipsă de integritate în cadrul Consiliului Superior. Opinia a subliniat în mod expres opțiunea temporară de a utiliza consilii consultative mixte naționale/internaționale pentru a pune în aplicare această procedură.¹³

Conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului *de integritate etică* dacă:

- a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;
- b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul Legii integrității nr. 82/2017;
- c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

O serie de versiuni ale codurilor de etică au fost aplicabile judecătorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică profesională al judecătorului*, adoptat la Conferința judecătorilor din 4 februarie 2000, *Codul de etică al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 din 29 noiembrie 2007, *Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea nr. 8 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 septembrie 2015, modificat prin Hotărârea nr. 12 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, precum și *Comentariul la Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 230/12 din 8 mai 2018. Din 2018, *Ghidul Integrității Judecătorilor*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 318/16 din 3 iulie 2018 este o altă sursă relevantă în scopul evaluării aspectelor de integritate judiciară.

De asemenea, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate de Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității Justiției ca Proiect al Codului de Conduită Judiciară de la Bangalore 2001 și astfel cum au fost revizuite la Masa Rotundă a Președinților Curților Supreme din 25 - 26 noiembrie 2002 și aprobate de Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite, rezoluția 2006/23 („Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară”) oferă îndrumări relevante. Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind principiile și regulile care reglementează conduita profesională a judecătorilor, în special etica, comportamentul incompatibil și imparțialitatea, adoptat la 19 noiembrie 2002 („CCJE (2002) Aviz nr. 3”) oferă îndrumări suplimentare.

¹³ Opinia de monitorizare („follow up”) a Comisiei de la Veneția nr. CDL-AD(2023)033 referitoare la Opiniile Anterioare privind Legea Organică cu privire la Instanțele de drept comun, Georgia, 9 octombrie 2023, paragrafele 10, 11, 24.

O serie de versiuni ale codurilor de etică au fost aplicabile procurorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică al procurorului*, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 303/35 din 27 decembrie 2007, *Codul de etică al procurorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-3d-228/11 din 4 octombrie 2011, *Codul de etică și conduită al procurorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-173/15 din 30 iulie 2015 și *Codul de etică al procurorilor*, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Procurorilor nr. 4 din 27 mai 2016, modificat prin Hotărârea Adunării Generale a Procurorilor nr. 1 din 22 februarie 2019.

Avizul nr. 13 al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) privind Independența, responsabilitatea și etica procurorilor”, adoptat la 23 noiembrie 2018 („CCPE (2018) Aviz nr. 13”) oferă îndrumări suplimentare.

Conform art. 8 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de *integritate financiară* dacă:

- a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;
- b) Comisia constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate ale candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Conform art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică:

- a) respectarea de către candidat a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export;
- b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;
- d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);
- e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi este parte contractantă;
- f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) are statut de donatar sau de donator;

- g) alte aspecte relevante pentru clarificarea originii averii candidatului și pentru justificarea acesteia.

În aprecierea criteriilor aferente integrității etice și integrității financiare și în luarea deciziilor cu privire la acestea, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022). Comisia apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisie (art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022).

Conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare are independență funcțională și autonomie decizională față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acesteia.

Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). În acest sens, trebuie făcută o distincție între „*evaluarea externă a membrilor în funcție*” („*vetting of serving members*”) și *evaluarea externă a candidaților* pentru funcția de membru în aceste organe („*pre-vetting of candidates*”). Verificările de integritate ce vizează candidații la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și în organele lor specializate (conform Legii nr. 26/2022) reprezintă un proces de filtrare și nu un proces judiciar de evaluare externă („*judicial vetting process*”). Ca atare, acestea pot fi considerate, dacă sunt implementate corect, ca un echilibru între beneficiile acestei măsuri cu privire la contribuția adusă la sporirea încrederii în justiție, și posibilele efecte negative.¹⁴ Această distincție importantă între procesele de evaluare externă a subiecților în funcție și evaluarea externă a candidaților a fost evidențiată și într-un alt raport recent al Comisiei de la Veneția privind procesul de evaluare externă în Kosovo, care a menționat că „Într-un sistem de verificări prealabile de integritate, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în caz de simpla îndoială, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, decizia de a evalua negativ un deținător actual al postului ar trebui să fie legată de un indiciu de încălcare a legii, de exemplu avere inexplicabilă, chiar dacă nu poate fi dovedit dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale”. Totodată, „În alte investigații, cum ar fi verificarea mai largă a integrității, sarcina probei se va realiza pe baza balanței probabilităților”.¹⁵ În cazul Legii nr. 26/2022, art. 13 alin. (6) precizează în mod clar că rezultatele evaluării efectuate de Comisie, așa cum sunt stabilite în decizia de evaluare, constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs. Legea nu prevede alte consecințe juridice ce derivă din decizia de evaluare; decizia negativă a Comisiei de Evaluare

¹⁴ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de lege nr. 26/2022, paragrafele 14 și 43.

¹⁵ Comisia de la Veneția, CDL-AD (2022)011-e, Kosovo - Opinia cu privire la Documentul de Concept privind Vetting-ul Judecătorilor și Procurorilor și proiectul de amendamente la Constituție, adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 131-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 iunie 2022), paragrafele 10 și 9.

nu afectează în niciun fel cariera judecătorului sau procurorului, ci constituie un impediment pentru a candida la funcția de membru al Consiliului.¹⁶

Conform jurisprudenței consacrate a CtEDO, nu există dreptul la un rezultat favorabil¹⁷ și, în principiu, nu există dreptul, în temeiul Convenției, de a deține o funcție publică legată de administrarea justiției.¹⁸ În principiu, statele au un interes legitim în reglementarea funcțiilor în serviciul public.¹⁹ Prin adoptarea Legii nr. 26/2022, Parlamentul Republicii Moldova a impus candidaților pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor, să fie supuși evaluării extraordinare efectuată de către Comisie, ca parte a procesului de alegere/numire.

În contextul procesului de evaluare externă („vetting”), inversarea sarcinii probei către candidat, odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către CtEDO, chiar și în cazul verificării integrității judecătorilor în exercițiu care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați, în alt mod, în rezultatul evaluării. În cauza *Xhoxhaj contra Albaniei*,²⁰ CtEDO a statuat că „nu este per se arbitrar, în sensul aspectului „civil” al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare, rezultate în urma încheierii investigației și a dat acces la probele din dosarul cauzei”. Interpretarea dubiilor în detrimentul persoanei care nu a furnizat informațiile solicitate a constituit un standard în legislația Republicii Moldova cu privire la integritate.²¹ Art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022 prevede în mod expres că Comisia trebuie să respecte această abordare, din moment ce legea stabilește că „un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”.

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2022 a remarcat că „într-un regim de funcționare normală, integritatea magistraților care urmează să fie aleși de colegii lor ar trebui, prin natura sa, să rezulte din calitățile, condițiile personale, integritatea și competența profesională care au permis numirea lor ca judecători sau procurori. Odată ce statutul de magistrat a fost dobândit,

¹⁶Secțiunea 115 a Hotărârii Curții Constituționale privind Excepțiile de neconstituționalitate ale unor prevederi din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr. 42/2023, 6 aprilie 2023; a se consulta, de asemenea, Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de Lege nr. 26/2022, paragrafele 15 și 39.

¹⁷ A se vedea, *Kudla contra Poloniei* [GC], nr. 30210/96, paragraful 157, CtEDO 2000-XI, *Hilal contra Regatului Unit*, nr. 45276/99, paragraful 78, CtEDO 2001-II, *Andronicou și Constantinou contra Ciprului*, 9 octombrie 1997, paragraful 201, Rapoarte privind hotărârile și deciziile din 1997 VI.

¹⁸ A se vedea *Grzęda contra Poloniei* [GC], nr. 43572/18, paragraful 270, 15 martie 2022; *Denisov contra Ucrainei* [GC], nr. 76639/11, paragraful 46, 25 septembrie 2018 și *Dzhidzheva-Trendafilova contra Bulgariei* (dec.), nr. 12628/09, paragraful 38, 9 octombrie 2012.

¹⁹ A se vedea, *Naidin contra României*, nr. 38162/07, §49, 21 octombrie 2014, și *Sidabras și Džiautas contra Lituaniei*, nr. 55480/00 și 59330/00, paragraful 52, CtEDO 2004 VIII.

²⁰ *Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 352, 31 mai 2021.

²¹ A se vedea, de exemplu, art. 33 alin. (9) și (10) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

calitățile de integritate și competență trebuie să fie prezumate până la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea disciplinară sau a performanței funcționale prin proceduri legale adecvate” (subliniere adăugată). Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 - 2025, aprobată prin Legea nr. 211/2021, a recunoscut percepția publică cu privire la lipsa de integritate a actorilor din sectorul justiției (Obiectivul 1.1) și a afirmat că asigurarea integrității actorilor în sectorul justiției a fost declarată obiectiv național în diverse angajamente internaționale și acte naționale (Obiectivul 1.2). Strategia a mai precizat că, „în actualele condiții ale Republicii Moldova, pentru realizarea acestui deziderat, se impune asigurarea unei verificări efective a judecătorilor și procurorilor sub aspectul integrității, intereselor lor, dar și al profesionalismului, care va fi realizată printr-un mecanism de evaluare extraordinară (externă), similar practicilor altor state din Europa care au demarat acest exercițiu urmare agreării mecanismului de către forumurile internaționale competente (același Obiectiv 1.2)”.

În acest context, de exemplu, nu se poate concluziona că un candidat corespunde criteriilor de integritate, în virtutea faptului că acestui candidat nu i s-a aplicat vreodată o sancțiune disciplinară sau din considerentul că în privința lui nu s-a emis vreo decizie de către Autoritatea Națională de Integritate cu referire la averea sau declarațiile sale de avere anuale. Aplicarea sancțiunilor disciplinare în sistemul justiției a fost inefficientă în Republica Moldova. Grupul de State împotriva Corupției (GRECO) a remarcat „opinia respondenților că CSM nu a reacționat la semnalarea neregulilor admise de judecători, într-un mod suficient de determinat. Numeroase cazuri se raportează în mass-media, în privința cărora CSM, nu ar fi luat măsuri. Se presupune că deciziile nu sunt bine explicate, sancțiunile disponibile nu sunt aplicate pe deplin și GET [Echipei de Evaluare GRECO] i-au fost oferite exemple de judecători cărora li s-a permis să demisioneze din inițiativă proprie, în loc să fie concediați, pentru a avea dreptul la indemnizații și beneficii sociale. Acest lucru transmite mesaje nefaste că neregulile și lipsa de diligență sunt tolerate fără măsuri eficiente de descurajare”.²² Un raport comun al patru ONG-uri din Republica Moldova reflectă aceste constatări și documentează cazuri în care atragerea la răspundere disciplinară a judecătorilor a eșuat.²³ Până în martie 2023 - șapte ani mai târziu - GRECO a constatat că unele dintre recomandările sale privind răspunderea disciplinară a judecătorilor sunt încă doar ”parțial implementate”.²⁴ Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a concluzionat, de asemenea, că ”unele temeuri pentru răspunderea disciplinară s-au dovedit a fi vagi [...]. Aplicarea generală a procedurilor disciplinare și de eliberare din funcție nu este percepută imparțial de către părțile neguvernamentale interesate și lipsește aplicarea de rutină a unor sancțiuni proporționale și disuasive”.²⁵ În ceea ce privește „investigațiile penale în care sunt vizați judecători”, Comisia Internațională a Juriștilor a observat în 2019 că „au fost

²² Raportul de evaluare al GRECO privind Republica Moldova, cel de-al patrulea raport de evaluare, datat 1 iulie 2016, paragraful 135.

²³ Transparency International, și alții, Capturarea statului: cazul Republicii Moldova, 2017, p. 21.

²⁴ OCDE, a 5-a Rundă Pilot de Monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul pentru Moldova, 2022, p. 51

²⁵ OCDE, a 5-a Rundă Pilot de Monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul pentru Moldova, 2022, p. 51.

întreprinse unele investigații penale în privința judecătorilor, inclusiv pentru corupție, începând cu 2013, dar încă cu puține rezultate finale”.²⁶ Preocupările cu privire la lipsa de responsabilitate, apar încă de la începutul carierei judecătorilor: În 2016, GRECO era „foarte îngrijorat de indiciile că candidații care prezintă riscuri de integritate sunt numiți judecători”.²⁷

Nota informativă care însoțea proiectul Legii nr. 26/2022 menționa că „Cadrul normativ actual care reglementează procedura de verificare a candidaților pentru funcțiile de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor și în organele specializate ale acestora este insuficient, deoarece, în prezent, persoanele care candidează la funcțiile respective nu sunt supuse verificării din punct de vedere al integrității. [...] Problemele identificate pot fi rezolvate prin instituirea unui filtru de integritate”. Pilonii de bază ai filtrului de integritate, instituiți prin Legea nr. 26/2022 (criterii exhaustive privind integritatea financiară și etică, dreptul candidatului de a aduce probe și de a înlătura dubiile serioase ale Comisiei, independența funcțională a Comisiei), au avut ca scop asigurarea faptului că prezumția de integritate poate fi înlăturată pe baza probelor.

Astfel, sintagma „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv” (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022), a devenit un element cheie al independenței funcționale a Comisiei. Această abordare obligă Comisia să efectueze propria evaluare, pe baza documentelor și informațiilor colectate de la candidați și terți (inclusiv persoane fizice și juridice de drept public sau privat (art. 10 alin. (2) și (3) din Legea nr. 26/2022)) și să nu se bazeze doar pe faptele anterioare, inclusiv procedurile disciplinare sau absența acestora. Comisia de la Veneția nu a formulat nicio obiecție cu privire la această abordare cu referire la Legea nr. 26/2022.²⁸ În comparație, o prevedere similară este inclusă în pct. 1.5.3 din Metodologia (2021) Consiliului de Etică din Ucraina, menționată de Comisia de la Veneția ca exemplu care reglementează evaluarea candidaților.²⁹ Curtea Constituțională a Republicii Moldova a făcut și ea referire la această abordare, afirmând: „Curtea reține că prevederea, care conține textul contestat, stabilește că la evaluarea integrității etice și financiare a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, Comisia de Evaluare „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”.³⁰ Legiuitorul a permis Comisiei să formuleze propriile concluzii în evaluarea criteriilor de integritate și în luarea deciziilor, și acest fapt a fost susținut de Curtea Constituțională.

²⁶Comisia Internațională a Juriștilor, Promisiunea neîndeplinită privind un sistem judecătoresc independent în Moldova, 2019, p. 35.

²⁷ Al patrulea Raport de Evaluare al GRECO pentru Republica Moldova, 1 iulie 2016, paragraful 101.

²⁸ A se vedea Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 asupra proiectului de lege nr. 26/2022 și Opinia comună al Comisiei de la Veneția și DGI referitor la Proiectul de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor, 14 martie 2023, paragrafele 49-50.

²⁹ A se vedea Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1109/2022 asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative ale Ucrainei privind îmbunătățirea procedurii de selectare a candidați la funcția de judecător la Curtea Constituțională a Ucrainei pe bază de concurs, 19 decembrie 2022, paragraful 54.

³⁰ A se vedea secțiunea 128 din Hotărârea Curții Constituționale privind excepțiile de neconstituționalitate a unor dispoziții din Legea nr. 26 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr. 42/2023 din 6 aprilie 2023. A se vedea, de asemenea, Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 7 aprilie 2022 privind controlul constituționalității Legii nr. 26/2022.

În aprecierea și luarea deciziei cu privire la criteriile de integritate financiară și etică, conform prevederilor Legii nr. 26/2022 (în special, art. 10 alin. (9)), Comisia se ghidează și se conformează principiilor de nediscriminare și tratament egal, ceea ce implică faptul că Comisia va trata în mod egal persoanele aflate în situații analogice sau relativ similare.³¹ Aceasta implică, de asemenea, faptul că Comisia va trata diferit persoanele a căror situație este semnificativ diferită.³² Conform art. 19 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, persoana care înaintează o acțiune în instanță trebuie să prezinte fapte care permit prezumția existenței unui act de discriminare, după care sarcina probei că pretinsele fapte nu constituie discriminare revine pârâtului, cu excepția faptelor care atrag răspunderea penală. În cazurile de discriminare, CtEDO a stabilit că, odată ce reclamantul a demonstrat o diferență în tratament, Guvernului îi revine sarcina să demonstreze că aceasta a fost justificată.³³ CtEDO a clarificat că elementele care caracterizează situații diferite și determină comparabilitatea acestora trebuie evaluate prin prisma obiectului de reglementare, obiectivului prevederii contestate și contextului în care are loc presupusa discriminare. Aprecierea faptului dacă două persoane sau grupuri sunt într-o situație comparabilă sau nu, în scopul analizei tratamentului diferențiat și a discriminării, este specifică și contextuală; aprecierea poate fi bazată doar pe elemente obiective și verificabile, iar situațiile comparabile trebuie să fie evaluate în complexitatea lor, evitând aspectele marginale care ar duce la o analiză artificială.³⁴

Un component crucial în procesul de evaluare sunt declarațiile de avere. Principalele obiective ale declarațiilor de avere includ monitorizarea variațiilor de avere ale politicianilor și funcționarilor publici individuali, în scopul de a-i descuraja de la comportament necorespunzător și de a-i proteja de acuzații false, precum și de a ajuta la clarificarea întregului spectru al îmbogățirii ilicite sau a altor activități ilegale, furnizând probe suplimentare.³⁵ Pentru a evalua integritatea unui candidat, Legea nr. 26/2022 prevede ca Comisia verifică activele, sursele de venit, existența împrumuturilor și a altor contracte care pot genera beneficii financiare, donațiile și alte aspecte ale averii candidatului, declarate de către acesta (art. 8 alin. (5)). Împrumuturile, de exemplu, au fost recunoscute ca mijloc de acoperire a fluxului de numerar al unui subiect al declarării, provenit din surse nedeclarate.³⁶ Comisiei, de asemenea, îi revine obligația să analizeze activele deținute pe numele persoanelor apropiate ale candidatului (art. 2 alin. (2) din Legea nr.

³¹ *Biao contra Danemarcei* [Marea Cameră], nr. 38590/10, alin. 89, 24 mai 2016; *Carson și alții contra Regatului Unit* [Marea Cameră], nr. 42184/05, alin. 61, CtEDO 2010; *Burden contra Regatul Unit* [Marea Cameră], nr. 13378/05, alin. 60, CtEDO 2008.

³² *Eweida și alții contra Regatului Unit*, nr. 48420/10, 59842/10, 51671/10 și 36516/10, alin. 81, CtEDO 2013 (extrase); *Thlimmenos contra Greciei* [Marea Cameră], nr. 34369/97, paragraful 44, CtEDO 2000-IV.

³³ *Timishev contra Rusiei*, nr. 55762/00 și 55974/00, paragraful 57, 13 decembrie 2005.

³⁴ *Fábián contra Ungariei* [Marea Cameră], nr. 78117/13, alin. 121, 5 septembrie 2017; *Aviz consultativ cu privire la diferența de tratament dintre asociațiile proprietarilor de terenuri „având o existență recunoscută la data înființării unei asociații comunale a vânătorilor aprobate”, și cele înființate după acea dată*, 13 iulie 2022, paragraful 69.

³⁵ OCDE (2011), *Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției*, OECD Publishing, p. 12.

³⁶ Proiectul de facilitare al Parteneriatului Estic – Consiliul Europei „Buna guvernare și lupta împotriva corupției”. Manualul practicianului privind procesarea și analiza declarațiilor de venit și de avere ale funcționarilor publici, elaborat de Tilman Hoppe cu contribuții de la Valts Kalniņš, ianuarie 2014, secțiunea 7.5.1.3.

26/2022). Aceasta se datorează faptului că „ar trebui să se recunoască faptul că oficialii corupți ascund adesea activele lor sub numele rudelor lor, soților/soțiilor și altor persoane. Prin urmare, ar trebui să fie posibil de a monitoriza nu doar averea unui oficial public, dar și a rudelor apropiate și a membrilor familiei”.³⁷ Legea nr. 26/2022 prevede, de asemenea, obligația Comisiei de a examina ceea ce un candidat nu a declarat în declarațiile de avere și interese personale: „Comisia de evaluare verifică respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale” (art. 8 alin. (5) lit. b)). Veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridic, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care acestea se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor.

În cazul reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare, urmare a acceptării de către CSJ a cererii de contestare a candidatului și dispunerea re-evaluării candidatului, conform art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022, dispozițiile cu privire la procedura de evaluare se aplică în mod corespunzător.

Art. 19 din Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor aprobat în baza Legii nr. 26/2022 la 2 mai 2022, cu modificările din 6 septembrie 2023 (în continuare „Regulamentul de organizare și funcționare”), stabilește reguli privind procedura de evaluare reluată a candidaților. Regulile permit candidatului să prezinte probe noi cu privire la problemele abordate de CSJ și indicate Comisiei pentru reevaluare doar în cazul în care el/ea a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior la etapa de evaluare și în fața CSJ și dacă candidatul prezintă o justificare suficientă Comisiei. Comisia poate trimite candidatului întrebări și solicitări de documente și informații, în măsura în care este necesar, pentru a clarifica problemele care derivă din decizia CSJ. Dacă Comisia nu a emis o decizie de promovare a candidatului, aceasta va prezenta candidatului o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase și o solicitare, adresată candidatului, de a indica dacă dorește să participe la audieri în ședință publică. Totodată, candidatului i se va oferi acces la materialele colectate în timpul procedurii de evaluare reluată. Comisia poate, de asemenea, stabili, în conformitate cu decizia CSJ, fie la cererea candidatului, fie *proprio motu*, de a audia o persoană într-o ședință publică pentru a aborda o problemă cu privire la care Comisia a indicat că are dubii serioase. În cazul în care, în orice moment al evaluării reluate, dubiile serioase cu privire la integritatea etică sau financiară a unui candidat au fost atenuate, Comisia emite o decizie de promovare a evaluării de către candidat. În procesul de evaluare reluată, Comisia nu este obligată să examineze alte circumstanțe decât cele care au condus la admiterea contestației candidatului la CSJ.

³⁷ OCDE (2011), Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției, OECD Publishing, p. 12.

La finalizarea procedurii de evaluare reluată, Comisia va emite o decizie motivată cu privire la promovarea sau nepromovarea evaluării reluate de către candidat (art. 13 alin. (1) din Legea nr. 26/2022).

III. Evaluarea reluată a candidatului

În conformitate cu art. 10 alin. (1) din Legea nr. 26/2022 în vigoare până la 26 decembrie 2022, Comisia trebuia să colecteze și să verifice informațiile colectate despre un candidat în termen de cel mult 30 de zile de la primirea declarației pentru ultimii cinci ani, depusă de candidat. Art. 10 alin. (8) din Legea nr. 26/2022 prevedea că acest termen poate fi prelungit cu încă 15 zile dacă informațiile ce urmează a fi analizate sunt complexe sau se datorează transmiterii cu întârziere a informațiilor solicitate. La data de 9 august 2022, Comisia a constatat întrunirea criteriilor prevăzute la art. 10 alin. (8) din Legea nr. 26/2022 cu privire la evaluarea candidatului și a extins cu 15 zile termenul de colectare și verificare a informațiilor. Întrucât candidatul a prezentat Comisiei declarația pentru ultimii cinci ani, completată, la data de 15 iulie 2022, perioada totală, de 45 de zile, pentru colectarea informațiilor de către Comisie s-a încheiat la data de 29 august 2022. Astfel, după data de 29 august 2022, Comisia nu avea competența de a solicita date și informații suplimentare de la entitățile publice și private, pentru a clarifica eventualele incertitudini constatate în cursul evaluării, în timp ce capacitatea candidatului de a colecta informații suplimentare și de a le transmite Comisiei continua. Prin modificarea Legii nr. 26/2022, în vigoare din 27 decembrie 2022, au fost abrogate alin. (1) și (8) din art. 10 și în consecință, au fost eliminate restricțiile de timp pentru colectarea informațiilor de către Comisie.

1. Supraestimarea veniturilor soției în declarațiile depuse la Autoritatea Națională de Integritate; cauză penală pendinte cu referire la același lucru; subraportarea veniturilor soției la Serviciul Fiscal de Stat; plata incompletă a impozitelor pe venit.

a. Faptele

Soția candidatului este fondator, administrator, contabil și beneficiar efectiv a două companii. Prima companie se numește „S.R.L. DB E.A.”, fondată la 23 aprilie 2018. Compania prestează servicii de contabilitate, audit financiar și consultanță în domeniul fiscalității. A doua companie, numită „S.R.L. DT”, a fost înființată la 5 martie 2021. Această companie prestează servicii juridice, contabilitate, audit financiar, în domeniul educației și activități de traducere.

În perioada 2018 - 2021, au existat discrepanțe semnificative între informațiile financiare referitoare la soția candidatului incluse în declarațiile anuale de avere și interese personale (în continuare „declarații anuale”) depuse de către candidat la Autoritatea Națională de Integritate (în continuare „ANI”), informațiile declarate Serviciului Fiscal de Stat (în continuare „SFS”) despre veniturile personale ale ei și informațiile înregistrate la Biroul Național de Statistică (în continuare „BNS”) despre profitul net al celor două companii deținute de soția candidatului. În răspuns la întrebările scrise adresate de către Comisie în timpul evaluării inițiale, candidatul a

furnizat câteva cifre corectate pentru compania S.R.L. DB E.A., depuse la BNS pe parcursul anilor 2019 și 2021, care au fost, conform candidatului, rezultatul anulării unor facturi.

Tabelul următor, elaborat în timpul evaluării inițiale, compară venitul declarat al soției candidatului în declarațiile anuale ale candidatului, venitul personal al soției conform SFS și venitul net al companiilor soției declarat la BNS.

Anul	ANI	SFS	BNS
2018	100.000	0	91.700
2019	534.045	0	380.900
2020	926.643	469.922	783.100
2021 S.R.L. DB E.A.	578.191	590.044	472.200
2021 S.R.L. DT	725.500	0	703.700
Total	2.864.379	1.059.966	2.431.600

Pe baza acestor cifre, pare că candidatul a declarat un venit total al soției sale în sumă de 2.864.379 MDL în declarațiile sale anuale pentru anii 2018 - 2021, dar numai 1.059.966 MDL au fost declarați la SFS ca fiind suma venitului personal al soției sale. În 2018 și 2019, la SFS nu s-a declarat niciun venit obținut de soția sa, iar în 2020, s-a declarat la SFS un venit obținut de soția candidatului doar din una dintre cele două companii ale acesteia. În aceeași perioadă, profitul net al celor două companii deținute de soția sa a fost în sumă de 2.431.600 MDL. (Pentru fiecare an din perioada 2018 - 2021, candidatul a declarat venitul soției sale către ANI într-o sumă mai mare decât profitul net al companiilor ei.)

În răspuns la întrebările scrise din partea Comisiei în timpul evaluării inițiale, candidatul a declarat că „datele pentru [declarațiile anuale] au fost prezentate de către soția [...], informații care au fost deja declarate la Inspectoratul fiscal de Stat, pentru ambele companii”. De asemenea, el a informat Comisia că, urmare anulării unor facturi, rapoartele financiare pentru anii 2019 și 2021 pentru compania soției sale au fost corectate. La întrebările suplimentare ale Comisiei din comunicarea scrisă în timpul evaluării inițiale privind salariul, dividende sau împrumuturi ale soției candidatului de la companiile sale, n-a fost oferit răspuns din partea candidatului.

La audierea din timpul evaluării inițiale, candidatul a confirmat că informațiile despre companiile soției sale i-au fost furnizate verbal de către aceasta și că el a inclus aceste cifre în declarațiile sale anuale. Candidatul a confirmat, de asemenea, cifrele de la SFS și de la BNS ca fiind „cifre oficiale” pe care nu le-a contestat. Din afirmațiile candidatului, datele oficiale nu erau „eronate”. Candidatul a informat, de asemenea, Comisia că are cunoștințe limitate în contabilitate și că a inclus cifrele referitoare la soția sa din eroare în secțiunea greșită a declarațiilor sale anuale, ca venit personal al soției sale, în loc de venituri și dividende din companiile ei. De asemenea, a menționat că soția sa i-a furnizat cifre corectate referitoare la venitul impozabil al acesteia pregătite pentru SFS la data de 16 septembrie 2022 (adică: după ce domiciliul său a fost

percheziționat de către Centrul Național Anticorupție într-o cauză penală intentată în privința candidatului la acea vreme).

După audierea din timpul evaluării inițiale, candidatul a depus o copie a documentului care reflectă cifrele corectate referitoare la venitul impozabil al soției sale. Documentul conține ștampila SFS cu data de 16 septembrie 2022, la unsprezece zile după ce Comisia a adresat runda de întrebări către candidat, care prima a întrebat despre discrepanțele dintre veniturile declarate și raportate ale soției sale.

La audierea în fața completului special de judecată al CSJ, candidatul a prezentat un alt tabel, care conține constatările inițiale ale Comisiei și două coloane suplimentare (bifate în gri):

Anul	ANI	SFS (Datele Comisiei)	SFS (date corectate din 16.09.2022)	BNS (profit)	BNS (venit)
2018	100.000	0	0	91.700	100.000
2019	534.045	0	394.522	380.900	483.000
2020	926.643	469.922	670.678	783.100	889.400
2021 S.R.L. DB EA	578.191	590.044	630.670	472.200	583.200
2021 S.R.L. DT	725.500	0	357.872	703.700	752.500
TOTAL	2.864.379	1.059.966	2.053.742	2.431.600	2.808.100

În fața completului special de judecată al CSJ, candidatul a explicat diferențele în sumele pe care le-a declarat la ANI în baza sumelor prezentate la BNS, susținând că a crezut că trebuie să declare veniturile totale ale companiilor, nu dividendele achitate soției sale. Candidatul a argumentat în fața completului de judecată special al CSJ și acesta a reținut că diferența dintre suma venitului soției candidatului pe care a declarat-o la ANI și venitul total prezentat la BNS pentru companii a fost doar de 56.279 MDL, o sumă nesemnificativă.

Candidatul nu a oferit nicio altă explicație de ce suma venitului pe care candidatul a declarat-o la ANI pentru soția sa pentru anii 2018 - 2021 a fost cu 1.800.000 MDL mai mare decât suma raportată inițial de soția sa la SFS. Candidatul nu a explicat nici de ce sumele declarate de candidat la ANI erau totuși cu 800.000 MDL mai mari decât sumele corectate raportate la SFS. Candidatul nu a explicat nici de ce suma venitului soției sale declarată inițial la SFS pentru anii 2019 - 2021 a fost aproape cu 1.000.000 MDL mai mică decât sumele ajustate raportate la SFS la 16 septembrie 2022, după prima rundă de întrebări a Comisiei către candidat.

În timpul evaluării reluate, Comisia a solicitat informații suplimentare de la SFS privind calculul și plățile impozitului pe venit din dividendele primite de soția candidatului, stabilind că soția candidatului a achitat impozite în sumă de 18.180 MDL în 2019 (cu 4.051 MDL mai puțin decât

datora), suma de 14.200 MDL în 2020 (cu 23.220 MDL mai puțin decât datora) și suma de 34.870 MDL în 2021 (cu 25.610 MDL mai puțin decât datora). În 2022, totuși, după ce Comisia l-a întrebat pe candidat despre venitul soției sale, aceasta a achitat suma de 51.240 MDL, ceea ce a reprezentat 35.537 MDL mai mult decât cei 15.702 MDL debitori în 2022, indicând conștientizarea plăților întârziate și a plăților de impozite debitoare. Înainte de aceste plăți, impozitele debitoare ale soției candidatului pentru anii 2019 - 2022 au totalizat suma de 47.302 MDL. În timpul evaluării reluate, Comisia a solicitat, de asemenea, informații suplimentare despre determinarea plăților întârziate și calcularea penalităților de întârziere pentru obligațiile fiscale ale soției candidatului. Chiar și după ce a achitat mai mult decât datora pentru 2022, soția candidatului avea încă de achitat impozite în sumă de 17.344 MDL și penalități de întârziere pentru 2019 - 2022 în sumă de 7.520,79 MDL, totalizând 24.864,79 MDL. Încălcările fiscale ale soției candidatului au fost semnificative în conformitate cu legea. Art. 231 alin. (4) și (5) din Codul fiscal prevede că o încălcare fiscală este considerată nesemnificativă numai dacă impozitele/plățile și obligațiile fiscale similare datorate constituie până la 5000 MDL pentru persoane juridice și până la 500 MDL pentru persoane fizice; în caz contrar, încălcarea fiscală este semnificativă.

La 3 aprilie 2023, cauza penală nr. 2022970408, în privința candidatului privind comiterea infracțiunii prevăzute de art. 352¹ alin. (2) din Codul penal a fost trimisă în judecată, candidatul fiind învinuit de presupuse fapte de fals în declarațiile cu privire la averea și interesele personale pentru anii 2018 - 2021. Procesul penal a fost menționat în decizia inițială de evaluare a Comisiei. La 3 aprilie 2023, cauza penală a fost trimisă în instanță cu rechizitoriu pentru examinare în fond. În prezent, cauza penală este pe rol la Judecătoria Hîncești, sediul Central. Conform candidatului, până în ianuarie 2024, ultima ședință preliminară a avut loc la 15 noiembrie 2023, în cadrul căreia au fost discutate problemele referitoare la cauza penală, depunerea cererilor, petițiilor, lista de probe a părților. În momentul audierii în cadrul evaluării reluate, următoarea ședință de judecată era stabilită pentru data de 19 aprilie 2024. Cauza penală pendinte în privința candidatului nu a fost abordată de către completul special de judecată al CSJ.

b. Cadrul normativ

Pentru a stabili dacă un candidat corespunde criteriului de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice dacă candidatul a respectat regimul juridic de declarare a averii și intereselor personale, conform art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022.

În temeiul art. 8 alin. (4) lit. a) din Legea nr. 26/2022, un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară, dacă averea candidatului nu a fost declarată în modul stabilit de legislație. În temeiul art. 8 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 26/2022, un candidat nu corespunde criteriului de integritate etică dacă a încălcat regimul juridic de declarare a averii și intereselor personale.

Art. 8 alin. (5) lit. d) din Legea nr. 26/2022, prevede că pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate ale candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

„Persoană apropiată”, conform definiției din Legea nr. 133/2016, este soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sânge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).

Conform art. 4 alin. (1) lit. a) Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (în vigoare din 1 august 2016), subiectul declară veniturile obținute de subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina în anul fiscal precedent. Art. 2 din Legea nr. 133/2016 definește venitul drept „orice beneficiu financiar, indiferent de sursa de proveniență, obținut de subiectul declarării și de membrii familiei, de concubinul/concubina acestuia atât în țară, cât și în străinătate”.

Art. 5 alin. (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale prevede că responsabilitatea pentru depunerea în termen a declarației, precum și pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune.

Art. 6 alin. (1) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale prevede că declarația se depune anual, până în data de 31 martie, indicându-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b)–m) la data depunerii declarației.

Art. 129 din Codul Fiscal, definește încălcarea fiscală drept- acțiune sau inacțiune, exprimată prin neîndeplinire sau îndeplinire neadecvată a prevederilor legislației fiscale, prin încălcare a drepturilor și intereselor legitime ale participanților la raporturile fiscale. Art. 232 lit. a) din Codul Fiscal prevede că o persoană juridică a cărei persoană cu funcție de răspundere a comis o încălcare fiscală este trasă la răspundere pentru o încălcare fiscală. Art. 232 lit. b) prevede că contribuabilul persoană fizică, care nu practică activitate de întreprinzător, care a comis o încălcare fiscală, poartă răspundere pentru încălcarea fiscală.

Art. 231 din Codul Fiscal (în vigoare din 15 aprilie 2022) prevede două categorii de încălcări fiscale: semnificativă și nesemnificativă. Conform alin. (4) din același articol, se consideră nesemnificativă încălcarea fiscală dacă suma impozitului, a taxei, [...], constituie până la 5000 MDL [est. 250 EUR] pentru contribuabilii persoane juridice, specificați la art. 232 lit. a) și până la 500 MDL [est. 25 EUR] pentru contribuabilii persoane fizice, prevăzuți la art. 232 lit. b). Alin. (4) din același articol prevede că se consideră semnificativă încălcarea fiscală care nu cade sub incidența alin. (4).

Art. 352¹ alin. (2) din Codul Penal prevede: includerea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale se pedepsesc cu amendă în mărime de la 400 la 600 unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

Conform art. 274 alin. (1) din Codul de Procedură Penală, organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art. 262 și art. 273 dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă cel puțin o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informînd despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

Art. 281 alin. (1) din Codul de Procedură Penală prevede că dacă, după examinarea raportului organului de urmărire penală și a materialelor cauzei, procurorul consideră că probele acumulate sînt concludente și suficiente, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei.

Art. 291 din Codul de Procedură Penală prevede că dacă procurorul constată că au fost respectate dispozițiile prezentului cod privind urmărirea penală, că urmărirea penală este completă, că există probe suficiente și legal administrate, el dispune una din următoarele soluții:

1) atunci când din materialele cauzei rezultă că fapta există, că a fost constatat făptuitorul și că acesta poartă răspundere penală:

a) pune sub învinuire făptuitorul conform prevederilor art. 281 și 282, dacă acesta nu a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, apoi întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată;

b) dacă făptuitorul a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată;

2) prin ordonanță motivată, dispune încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire.

c. Motivarea

Completul special de judecată al CSJ a reținut în decizia sa din 1 august 2023 că, declarînd veniturile companiilor soției sale, care includeau atât salariul, cât și dividendele primite efectiv de către soția candidatului, acesta a acționat cu bună-credință, eliminînd astfel dubiile serioase cu privire la discrepanța dintre informațiile din declarațiile anuale și cele furnizate de autoritatea fiscală. Diferența de 56.279 MDL, între sumele declarate la ANI și sumele de venit total pentru companii raportate la BNS, nu ar putea fi considerată o diferență semnificativă, deoarece valoarea sa nu depășește 20 de salarii medii lunare pe economie. Completul special de judecată al CSJ a

stabilit că Comisia nu a dat o apreciere corespunzătoare informațiilor actualizate de la autoritățile fiscale referitoare la veniturile afacerilor soției candidatului în cadrul procesului de evaluare.

Completul de judecată special al CSJ a menționat în continuare că candidatul nu a tănuit, diminuat sau camuflat veniturile soției sale din activitatea sa de administrare a companiilor vizate, în măsura în care veniturile acesteia ar fi fost reprobabile, inexplicabile sau să poarte o conotație cu indiciu de ilegalitate ar avea implicații de ilegalitate, așa cum opinează Comisia de la Veneția în *amicus curiae* (CDL-AD(2022)011, § 9-10). În conformitate cu avizul *amicus curiae* (CDL-AD(2022)011, § 9-10), decizia de a nu promova candidatul ar putea fi justificată în cazul unui simplu dubiu bazat pe o evaluare a riscurilor. Cu toate acestea, potrivit completului de judecată special al SCJ, acest dubiu trebuie să fie legat de un *indiciu de ilegalitate*, circumstanțe care nu au fost constatate în acest caz. Nivelul gravității omisiunilor nu a atins pragul minim prescris de lege, și nu există justificări pentru a avea dubii serioase în legătură cu acest aspect.

În contextul unei revizuirii multiaspectuale, complete și obiective, Comisia a desfășurat o evaluare reluată în privința candidatului, bazată pe informațiile disponibile în timpul evaluării inițiale și orice informații obținute în timpul evaluării reluate.

Comisia este obligată să verifice dacă candidatul a respectat regimul juridic privind declararea averii și a intereselor personale. În evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia este de asemenea obligată să verifice sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor apropiate candidatului.

În perioada 2018 - 2021, soția candidatului a declarat veniturile sale diminuate la SFS în cea mai mare parte a anilor, în timp ce candidatul a declarat veniturile ei în declarațiile sale anuale depuse la ANI supraestimate. În acei ani, candidatul a declarat un venit total al soției sale de 2.864.379 MDL în declarațiile sale anuale, în timp ce numai 1.059.966 MDL au fost raportați la SFS ca venit personal al soției sale. Chiar după ce candidatul a primit prima rundă de întrebări de la Comisie în septembrie 2022, unde a fost întrebat despre impozitele neachitate și după o perchezitie a locuinței candidatului efectuată de către Centrul Național Anticorupție într-o cauză penală intentată în privința candidatului în acea perioadă, soția candidatului a raportat sumele corectate de venituri impozabile la SFS (2.053.742 MDL), reflectate în documentul care poartă ștampila de la SFS cu data de 16 septembrie 2022. Corecția depusă la SFS a reflectat 993.776 MDL de venituri neraportate anterior. Chiar și cu raportarea corectată a veniturilor soției candidatului la SFS (2.053.742 MDL), venitul declarat de candidat pentru soția sa (2.864.379 MDL) a fost totuși mai mare decât raportarea corectată către SFS cu 810.637 MDL.

În răspuns la întrebările scrise ale Comisiei din cadrul evaluării inițiale, candidatul a informat Comisia că, drept urmare a anulării unor facturi, rapoartele financiare pentru anii 2019 și 2021 pentru compania soției sale au fost corectate. Aceasta pare a fi o declarație greșită a candidatului, deoarece cifrele corectate depuse la SFS se refereau la venitul soției sale, nu la veniturile companiilor. Candidatul nu a răspuns la alte întrebări scrise din partea Comisiei despre salariul, dividendele sau împrumuturile soției sale de la companiile acesteia .

În fața completului de judecată special al CSJ, candidatul a explicat sumele pe care le-a declarat la ANI pentru venitul soției sale în termeni de venit total al companiilor raportat la BNS, pe care a susținut că a crezut că este ceea ce era obligat să declare, nu dividendele achitate soției sale. Cu toate acestea, 2018 a fost singurul an în care suma declarată de candidat la ANI a fost aceeași cu suma veniturilor totale ale companiilor raportate la BNS. Suma declarată la ANI și sumele raportate la BNS nu sunt aceleași în niciun alt an. Mai mult, sumele declarate la ANI nu au coincis cu profitul net raportat la BNS pentru niciunul dintre anii respectivi. Candidatul a argumentat în fața completului de judecată special al CSJ și acesta a reținut că diferența dintre suma venitului soției candidatului pe care candidatul a declarat-o la ANI pentru perioada 2018 - 2021 (2.864.379 MDL) și venitul total al companiilor raportat la BNS pentru perioada 2018 - 2021 (2.808.100 MDL) a fost doar de 56.379 MDL, o sumă pe care candidatul a caracterizat-o ca ne semnificativă. Cu toate acestea, veniturile totale ale unei companii nu pot fi echivalate cu profitul din afacere al unui proprietar de companie, deoarece acestea nu reflectă niciuna dintre cheltuielile suportate pentru producerea acelei sume de profit. Și venitul declarat al soției sale de către candidat (2.864.379 MDL) a fost încă cu 432.779 MDL mai mare decât profitul net al companiilor soției sale (2.431.600 MDL), fără îndoială o bază mai rațională pentru comparație decât venitul brut al companiilor.

Candidatul nu a oferit nicio altă explicație de ce suma venitului declarat la ANI pentru soția sa (2.864.379 MDL) a fost cu 1.800.000 MDL mai mare decât suma inițială raportată la SFS (1.059.966 MDL). Candidatul nu a explicat nici de ce suma venitului soției sale declarat la ANI (2.864.379 MDL) era în continuare cu 800.000 MDL mai mare decât suma ajustată raportată la SFS (2.053.742 MDL). Chiar și 800.000 MDL reprezintă o diferență semnificativă: reprezintă 131,8 salarii medii lunare pe economie în 2018, 116,2 salarii medii lunare în 2019, 101,9 salarii medii lunare în 2020 și 93 salarii medii lunare în 2021.³⁸ Completul de judecată special al CSJ nu a comentat aceste diferențe și semnificația lor.

Candidatul nu a explicat nici de ce suma venitului inițial raportat la SFS (1.059.966 MDL) între anii 2019 - 2021 a fost aproape cu 1.000.000 MDL mai mică decât sumele corectate depuse la SFS la 16 septembrie 2022 (2.053.742 MDL), după prima rundă de întrebări ale Comisiei adresate candidatului. Pentru perioada 2019 - 2022, soția candidatului avea datorii sub formă de impozite neachitate în sumă de 17.344 MDL și penalități de întârziere în sumă de 7.520,79 MDL, însumând 24.864,79 MDL. Încălcările fiscale ale soției candidatului au fost semnificative conform legii. Art. 231 alin. (4) și (5) din Codul fiscal prevede că o încălcare fiscală este considerată ne semnificativă doar pentru taxele/impozitele și obligațiile fiscale similare datorate în sume de până la 5000 MDL pentru persoanele juridice și 500 MDL pentru persoanele fizice; în caz contrar, încălcarea fiscală este semnificativă.

³⁸ Salariul mediu lunar pe economie în 2018 a fost de 6.150 MDL, în 2019 a fost de 6.975 MDL, în 2020 a fost de 7.953 MDL, iar în 2021 a fost de 8.716 MDL.

Pe 3 aprilie 2023, candidatul a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 352¹ alin. (2) din Codul penal, și anume de fals în declarațiile de avere și interesele personale depuse pentru anii 2018-2021, în cauza penală nr. 2022970408. La 3 aprilie 2023, cauza penală a fost trimisă în instanța de judecată pentru examinare în fond. În prezent, cauza penală este pe rol la Judecătoria Hîncești, sediul Central. Conform declarațiilor candidatului, în ianuarie 2024, ultima ședință preliminară a avut loc la 15 noiembrie 2023, în cadrul căreia au fost discutate aspecte legate de cauza penală, depunerea de cereri, petiții, și listele de probe ale părților. La momentul audierii în cadrul evaluării reluate, următoarea ședință de judecată era stabilită pentru 19 aprilie 2024. Deși acuzațiile penale nu pot fi considerate ca dovezi ale săvârșirii unei infracțiuni și candidatul beneficiază de prezumția nevinovăției, procuratura era obligată, conform legii, să stabilească cel puțin o bănuială rezonabilă că infracțiunea a fost săvârșită de candidat pentru a putea continua cu acuzațiile pendinte în prezent. (A se vedea Codul de procedură penală, art. 274 alin. (1), art. 281 alin. (1) și art. 291.) În măsura în care există o bănuială rezonabilă suficientă pentru a-l pune sub învinuire pe candidat de conduită infracțională, acest lucru satisface inevitabil standardul de dubiu serios în procedurile de evaluare. Dacă există o bănuială rezonabilă că candidatul a săvârșit o infracțiune legată de integritatea financiară, atunci există în mod obligatoriu dubii serioase cu privire la integritatea financiară și etică a candidatului.

Pe baza celor menționate mai sus, Comisia menține dubiile serioase referitoare la integritatea financiară și etică a candidatului, determinate de supraestimarea veniturilor soției sale în declarațiile anuale ale candidatului pentru anii 2018 - 2021, care este obiectul unui proces penal pendinte.

În decizia sa, completul de judecată special al CSJ a concluzionat că Comisia nu a tratat candidatul în mod egal cu alți candidați, deoarece completul de judecată special al CSJ a identificat în practica Comisiei, atât înainte, cât și după evaluarea candidatului, cazuri în care Comisia a constatat fapte de încălcare a regimului juridic de declarare a averii în privința altor candidați. Potrivit completului de judecată special al CSJ, aceste încălcări s-au manifestat prin nedeclararea bunurilor și în discrepanțe în prețurile bunurilor imobile sau mobile, dar Comisia a acceptat explicațiile furnizate de candidați. Completul de judecată special al CSJ a concluzionat că Comisia nu a furnizat elemente factologice indicând de ce candidatul a fost evaluat ca lipsit de integritate în comparație cu alți candidați în situații similare. După cum s-a menționat mai sus, în evaluarea și luarea deciziei asupra criteriilor de integritatea financiară și etică în conformitate cu prevederile Legii nr. 26/2022, Comisia se ghidează și este obligată să respecte principiile nediscriminării și egalității de tratament, ceea ce implică faptul că Comisia va trata în mod egal persoanele în situații analogice sau relativ similare și va trata diferit persoanele ale căror situații sunt semnificativ diferite.

Deși completul de judecată special al CSJ nu a inclus o descriere clară a faptelor similare între cazul candidatului și altă (e) decizie(ii) la care a făcut referire, Comisia a identificat doar două decizii de promovare care implicau nedeclararea veniturilor obținute în declarațiile anuale depuse la ANI. După cum a reținut Comisia în ambele decizii respective, în evaluarea gravității unei nedeclarări de venituri, Comisia trebuie să ia în considerare factori precum suma veniturilor

nedeclarate, tipul sau sursa venitului, dacă există confirmare pentru sursa și suma venitului și fiabilitatea acelei confirmări. Într-una dintre deciziile de promovare, candidatul nu a declarat trei surse de venit într-o singură declarație anuală depusă la Comisie în timpul procesului de evaluare. În acea situație, toate impozitele pe venit au fost plătite la timp și corect, candidatul a recunoscut omisiunea și a corectat prompt declarația. Suma totală a veniturilor nedeclarate a fost de 94.849 MDL. În cealaltă decizie de promovare, venitul vizat era venitul individual al fostului soț al candidatului ca muncitor zilier în construcții în perioada 2012 - 2015. Niciunul dintre candidați nu fusese pus sub învinuire penală în legătură cu declarațiile lor. Faptele din ambele decizii diferă substanțial de faptele referitoare la supraestimarea veniturilor soției candidatului, pentru care impozitele nu fuseseră achitate integral în perioada 2018 - 2021.

Având în vedere circumstanțele de mai sus în ceea ce privește evaluarea reluată a candidatului, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatului cu criteriul de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și d), și criteriul de integritate etică conform art. 8 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 26/2022 cu referire la declararea averii și a intereselor personale, și în special a veniturilor soției sale obținut de la cele două companii deținute de aceasta, în modul prevăzut de lege, care nu au fost atenuate de către candidat.

2. Dezechilibrul de avere în 2017

a. Faptele

Pe baza informațiilor furnizate de către candidat și de către autoritățile competente în cadrul evaluării inițiale, Comisia a identificat un număr de ani între 2007 și 2021, în care cheltuielile candidatului fiecărui an au depășit veniturile sale pentru acel an. În timpul evaluării inițiale, Comisia s-a concentrat în special asupra anilor în care cheltuielile aparent au depășit veniturile candidatului cu mai mult de 100.000 MDL pe an: 2017 și 2019.

Comisia a calculat fluxurile financiare de intrare și ieșire în conformitate cu „Anexa: Avera nejustificată” din Regulamentul de evaluare al Comisiei (în continuare „Regulamentul de evaluare”). Comisia a calculat cheltuielile de consum ale populației conform alin. 3.5 din această Anexă. Candidatul nu a răspuns la întrebările scrise referitoare la probleme legate de avere inexplicabilă înainte de audierea din cadrul evaluării inițiale. În timpul audierii din cadrul evaluării inițiale, candidatul a comentat asupra anumitor aspecte ale calculelor prezentate, fapt care a determinat adresarea de întrebări suplimentare post-audiere și obținerea de răspunsuri.

În 2017, candidatul a avut cinci surse de venit: (1) venitul legat de funcția sa de judecător și venituri din activitățile sale la Institutul Național al Justiției; (2) venituri din dobânzi ale soției candidatului dintr-un cont bancar; (3) venituri din indemnizație pentru creșterea și îngrijirea copilului; (4) economii din anul precedent și (5) un depozit bancar. În 2017, candidatul a avut șapte categorii de cheltuieli: (1) taxe de școlarizare pentru unul dintre copiii săi; (2) taxe legate

de un fond de investiții; (3) cheltuieli pentru o vacanță; (4) rambursarea parțială a unui împrumut; (5) un depozit bancar al soției sale și (6) economii în numerar. În această sinteză financiară, Comisia a inclus (7) indicatorul Cheltuielilor de consum ale populației (CCP)³⁹ pentru 2017 pentru familia candidatului. În timp ce suma economiilor disponibile și a veniturilor pentru 2017 însumează 470.866 MDL, suma cheltuielilor declarate totalizează 629.056 MDL. În 2017, suma totală a cheltuielilor candidatului pare să fi depășit suma totală a veniturilor și economiilor cu 158.190 MDL.

Venituri MDL 2017		Cheltuieli/Economii MDL 2017	
Salariu (net)	156.499 MDL	Taxă de studii	32.290 MDL
Dobânda de la o bancă din RM	4.140 MDL	Taxă de investiții	10.400 MDL
Indemnizația pentru creșterea și îngrijirea copilului	49.927 MDL	Cheltuieli de vacanță	40.000 MDL
Economii din numerar din 2016	120.300 MDL	Rambursarea creditului bancar	53.376 MDL
Depozit din 2016	140.022 MDL	Economii din 2017	190.350 MDL
		Depozit bancar	195.000 MDL
		CCP ⁴⁰	107.640 MDL
Total	470.866 MDL	Total	629.056 MDL
Diferența: - 158.190 MDL			
Obiecțiile candidatului:			
		Economii din 2017	0 MDL
		Depozit bancar	48.927 MDL

La audierea din cadrul evaluării inițiale, candidatul a confirmat toate sumele prezentate în coloanele de venituri și cheltuieli ale tabelului, cu excepția economiilor de 190.350 MDL și a depozitului bancar cu suma de 195.000 MDL. Cu referire la economii, candidatul a consultat declarația sa anuală pentru 2017 și nu a reușit să găsească suma de 190.350 MDL. Cu referire la depozitul bancar cu suma de 195.000 MDL, a clarificat că acesta reflecta depunerile bănești într-un cont aparținând soției sale, în care au fost depuse indemnizațiile pentru copii de-a lungul anilor. Suma reflectată în tabel includea, prin urmare, indemnizațiile pentru copii primite în ani anteriori.

Comisia a adresat candidatului întrebări post-audiere cu privire la cele două sume contestate. În răspunsul său, candidatul a explicat că depozitul bancar cu suma de 195.000 MDL este eronat pentru că acesta a constat din 140.000 MDL economisiți din 2016 și doar suma de 49.927 MDL era din indemnizațiile primite în 2017, ceea ce este reflectat și în coloana de venituri. A susținut, prin urmare, că doar 49.927 MDL ar trebui considerați ca economii suplimentare. În ceea ce

³⁹ Cheltuielile de consum ale populației (CCP) sunt determinate și publicate anual de către Biroul Național de Statistică (BNS).

⁴⁰ CCP calculat pentru cinci membri ai familiei în mediu urban.

privește economiile din 2017, candidatul a menționat că încă nu reușește să înțeleagă de unde provine suma de 190.350 MDL. Cu toate acestea, în comunicarea scrisă post-audiere, Comisia a identificat sursele pentru această sumă ca fiind 50.000 MDL și 7.000 EUR (est. 140.350 MDL), pe care candidatul le-a declarat în declarația sa anuală pentru 2017 ca economii în numerar.

În fața completului de judecată special al CSJ, candidatul a recunoscut că suma de 190.350 MDL reprezenta economii în numerar pe care le-a declarat pentru anul 2017. În ceea ce privește depozitul bancar cu suma de 195.000 MDL, atribuit sumei de 140.000 MDL indemnizații pentru copii transferați din 2016 și sumei de 49.927 MDL plăți suplimentare de indemnizații în 2017, candidatul a susținut pentru prima dată că a cheltuit suma de 144.666 MDL în anul 2017 și că ar fi trebuit să declare 195.000 MDL minus 144.666 MDL, lăsând un sold negativ de doar 16.524 MDL (cu toate că 195.000 MDL minus 144.666 MDL ar fi 50.334 MDL). Conform candidatului, un sold negativ de 16.524 MDL este „o diferență neesențială”. Completul de judecată special al CSJ a fost de acord.

În timpul evaluării reluate, au fost examinate evidențele bancare pentru contul soției candidatului, în care erau depuse indemnizațiile pentru creșterea și îngrijirea copiilor. Conform declarației candidatului la ANI, la data de 31 decembrie 2016, soția candidatului economisise în contul său 140.022 MDL din indemnizațiile pentru creșterea și îngrijirea copiilor. La data de 31 decembrie 2017, în contul ei era depusă suma de 199.737 MDL. (Soția candidatului primea lunar o indemnizație pentru creșterea și îngrijirea copiilor de 4.160 MDL). În timpul anului 2017, nu au fost retrase sume din acest cont.

La audierea din cadrul evaluării reluate, candidatul a declarat că nu cunoaște conținutul evidenșelor bancare pentru cont și a pretins că știa doar că a declarat un sold mai mic în cont în 2018 și, prin urmare, se putea presupune că familia sa a cheltuit cei 144.666 MDL în 2017. Evidențele bancare pentru contul de indemnizații pentru copii arată soldul în cont la data de 31 martie 2018, după depunerea declarației candidatului pentru anul 2017, ca fiind de 212.219 MDL.

Dezechilibrul între veniturile și cheltuielile pentru anul 2017, după ajustare:

Venituri MDL în 2017		Cheltuieli/Economii MDL în 2017	
Salariu (net)	156.499 MD	Taxă de școlarizare	32.290 MD
Dobânda la depozit dintr-o bancă din RM	4.140 MDL	Taxă de investiții	10.400 MDL
Indemnizația pentru creșterea și îngrijirea copilului	49.927 MDL	Cheltuieli de vacanță	40.000 MDL
Economii în numerar în 2016	120.300 MDL	Rambursarea împrumutului bancar	53.376 MDL
Depozit din 2016	140.022 MDL	Economii din 2017	190.350 MDL
		Depozit bancar	199.737 MDL

		CCP	107.640 MDL
Total	470.888 MDL	Total	633.793 MDL
DEZECHILIBRUL FINAL: – 162.905 MDL			

În timpul evaluării inițiale, Comisia a abordat și problema unui dezechilibru între veniturile și cheltuielile candidatului pentru anul 2019. Pentru anul 2019, candidatul a declarat economii în conturi bancare în sumă de 646.496 MDL. Completul de judecată special al CSJ a acceptat explicația candidatului conform căreia acele economii includ 534.045 MDL în contul bancar al companiei soției sale. În timpul evaluării reluate, Comisia a confirmat că mijloacele bănești erau deținute în contul companiei soției sale și, prin urmare, dubiile serioase cu privire la un dezechilibru între veniturile și cheltuielile candidatului pentru anul 2019 au fost atenuate. Astfel, problema dezechilibrului de avere pentru anul 2019 nu a fost abordată în evaluarea reluată.

b. Cadrul normativ

Pentru a stabili dacă un candidat corespunde criteriului de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice dacă candidatul a respectat regimul juridic de declarare a averii și intereselor personale, conform art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, și dacă averea candidatului dobândită în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate, conform art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26/2022.

Art. 5 alin. (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale prevede că responsabilitatea pentru depunerea în termen a declarației, precum și pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune.

Conform art. 3 alin. (1) din Regulamentul de evaluare al Comisiei, veniturile sau cheltuielile nedeclareate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridic, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care acestea se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor. Anexa la Regulamentul de evaluare, la art. 3 alin. (2), definește metoda de calculare a averii nedeclareate.

Conform art. 4 alin. (1) lit. d) Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale se declară activele financiare deținute de subiectul declarării, adică numerarul în monedă națională sau în valută străină care depășește valoarea a 15 salarii medii pe economie și care nu face obiectul unor depuneri în instituțiile financiare. Conturile bancare, unitățile de fond în fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează drepturi patrimoniale personale ale subiectului declarării și ale membrilor familiei, concubinului/concubinei acestuia, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia, precum și alte active financiare, dacă valoarea însumată a tuturor acestora depășește valoarea a 15 salarii medii pe economie.

Alin. (14) din Instrucțiunea privind modul de completare a declarației de avere și interese personale aprobată prin Ordinul NIA nr. 2 din 13 ianuarie 2017 în baza Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, prevede că subiectul declarării are obligația de a declara activele financiare deținute de subiectul declarării, împreună cu membrii familiei și concubina/concubinul acestuia, atât în țară, cât și în străinătate, la data depunerii declarației. Informația privind declarațiile financiare din țară și/sau străinătate se completează după cum urmează: În secțiunea A „Conturi bancare, plasamente în fonduri de investiții și/sau în alte forme echivalente de economisire și investire în țară și/sau în străinătate” se declară activele financiare numai dacă, la data depunerii declarației, subiectul declarării împreună cu membrii familiei sau concubinul/concubina înregistrează solduri/investiții/economii, a căror valoare totală depășește valoarea a 15 salarii medii pe economie. În cazul depășirii acestui prag valoric, subiectul declarării va indica separat fiecare cont sau formă de economisire/investiție indiferent de valoarea individuală a acestora: „Categorie” – una dintre opțiunile: (1) cont curent sau forme echivalente; (2) depozite bancare sau forme echivalente; (3) fonduri de investiții sau forme echivalente, inclusiv fonduri private de pensii sau alte sisteme de acumulare; „Suma” – se indică suma/soldul în monedă națională sau în valută străină la data depunerii declarației.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 1233/2016 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, în anul 2017 salariu mediu lunar pe economie a fost stabilit în cuantum de 5.300 MDL.

În temeiul art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, candidatul nu corespunde criteriilor de integritate etică și financiară, dacă candidatul nu a declarat averea și interesele personale în modul stabilit de legislație.

c. Motivarea

În cadrul procedurii în fața judecătorei de judecată special al CSJ, candidatul a afirmat că dezechilibrul dintre veniturile și cheltuielile sale ar trebui să fie redus deoarece a cheltuit mijloacele bănești considerate economii și diferența rămasă era „neesențială”. Completul de judecată special al CSJ a acceptat această explicație fără nicio documentație.

În contextul unei analize multiaspectuale, complete și obiective, Comisia a desfășurat o evaluare reluată în privința candidatului, pe baza informațiilor disponibile din cadrul evaluării inițiale și a oricăror informații obținute în timpul evaluării reluate.

Pentru a stabili dacă candidatul întrunește criteriul de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice dacă candidatul a respectat regimul juridic al declarării averii și dacă averea dobândită de candidat nu depășește veniturile declarate.

În ceea ce privește averea candidatului în 2017, în timpul evaluării inițiale, Comisia a concluzionat că candidatul nu avea venituri legale suficiente pentru a justifica suma excesivă de

cheltuieli. Comisia și-a efectuat tabulările preliminare pe baza datelor obținute de la diverse instituții, calculate în conformitate cu Anexa („Averea nejustificată”) la Regulamentul de evaluare, care definește metoda de calcul a averii nedeclarate (art. 3 alin. (2) din Regulamentul de evaluare). Pentru anul 2017, în tabulările preliminare, Comisia a constatat o diferență negativă de 158.190 MDL.

Cu referire la anul 2017, candidatul a avut obiecții cu privire la economiile bancare în sumă de 190.350 MDL și depozitul bancar cu suma de 195.000 MDL. În răspuns la întrebările adresate după audiere, candidatul a declarat că nu poate identifica originea economiilor în sumă de 190.350 MDL identificate de către Comisie, care se baza, de fapt, pe declarația anuală a candidatului pentru 2017. Cu referire la cei 195.000 MDL, candidatul a explicat că a declarat un total de 140.000 MDL economisiți din 2016 și suma de 49.927 MDL obținuți ca indemnizații în 2017, ceea ce înseamnă că doar suma 49.927 MDL poate fi considerată drept economii. În evaluarea dezechilibrului dintre avere și cheltuieli, Comisia a inclus cei 140.000 MDL în coloana de venituri, ca fiind soldul din anul precedent, ceea ce înseamnă că acești bani erau disponibili candidatului în anul 2017. Așa cum a explicat candidatul, cei 49.927 MDL au fost adăugați în această cont, ceea ce a dus la economii de 195.000 MDL (*de facto* 199.737 MDL) la sfârșitul anului 2017. Comisia nu a presupus că întreaga sumă a fost generată în 2017, ci a reflectat cu exactitate economiile anterioare ca venituri și economiile totale la sfârșitul anului 2017 în coloana cheltuielilor. Prin urmare, explicațiile candidatului nu au atenuat dubiile serioase cu privire la dezechilibrul de avere pentru anul 2017.

În timpul procesului în fața completului de judecată special al CSJ, candidatul a recunoscut că suma de 190.350 MDL reprezenta economiile în numerar pe care le-a declarat pentru anul 2017. În ceea ce privește depozitul bancar cu suma de 199.737 MDL atribuit sumei de 140.000 MDL din indemnizațiile pentru copii rămase din 2016 și sumei 49.927 MDL reprezentând plăți suplimentare de indemnizații în 2017, candidatul a pretins pentru prima dată că a cheltuit 144.666 MDL în cursul anului 2017 și că ar fi trebuit să declare 195.000 MDL minus 144.666 MDL, lăsând un sold negativ de doar 16.524 MDL (în pofida faptului că 195.000 MDL minus 144.666 MDL este egal cu 50.334 MDL și totalul corect de 199.737 MDL minus 144.666 MDL este egal cu 55.071 MDL). Candidatul a afirmat, iar completul de judecată special al CSJ a fost de acord, că un sold negativ de 16.524 MDL era „o diferență neesențială în opinia reclamantului”.

În cadrul evaluării reluate, evidențele bancare referitoare la contul de indemnizații pentru copii al soției candidatului au relevat că nu au fost efectuate retrageri din cont în cursul anului 2017 și că soldul la data de 31 decembrie 2017 a fost de 199.737 MDL.

În timpul audierii din cadrul evaluării reluate, candidatul a pretins că nu cunoștea conținutul evidențelor bancare pentru cont și a afirmat că știa doar că a declarat un sold mai mic în declarația sa anuală pentru 2018 și, prin urmare, ar putea fi presupus că familia sa a cheltuit cei 144.666 MDL în 2017.

Înregistrările bancare pentru contul de indemnizații pentru copii arată că soldul în cont la data de 31 martie 2018, după depunerea declarației candidatului pentru anul 2017, era de 212.219 MDL.

Prin urmare, orice retrageri pe care candidatul le-ar fi făcut ulterior din cont în 2018 nu au avut niciun impact asupra soldului pentru 2017, adică suma de 199.737 MDL.

Având în vedere circumstanțele de mai sus în ceea ce privește evaluarea reluată a candidatului, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) în ceea ce privește conformitatea candidatului cu criteriul integrității financiare conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. d) din Legea nr. 26/2022 cu referire la dezechilibrul de avere din 2017, determinat de faptul că cheltuielile candidatului au depășit veniturile sale cu 162.905 MDL în 2017, care nu au fost atenuate de candidat. Dubiile Comisiei cu privire la integritatea candidatului au fost amplificate de afirmația candidatului în fața completului de judecată special al CSJ că cheltuielile sale ar trebui reduse cu 144.666 MDL pentru că pretindea că ar fi cheltuit această sumă dintr-un depozit de economii în 2017. Cu toate acestea, evidențele bancare nu arată nicio retragere din cont în acel an.

3. Privatizarea locuinței de serviciu, extinderea apartamentului și alocarea unui sector de teren

Privatizarea apartamentului de serviciu

La data de 6 martie 2006, candidatul, care activa atunci în calitate de procuror, a depus o cerere la Procuratura Generală pentru a fi inclus în lista persoanelor care urmau să primească locuințe în mun. Chișinău și pe 4 mai 2006, candidatul a încheiat un contract de investiții pentru un apartament de 80,5 m.p. în mun. Chișinău, la un preț preferențial. Candidatul a înregistrat drepturile de proprietate asupra apartamentului pe 19 aprilie 2013.

La data de 17 aprilie 2006, candidatul, în continuare activând în calitate de procuror, a depus o cerere și pentru atribuirea unui apartament de serviciu în mun. Chișinău, în baza art. 38 din Legea nr. 118/2003 cu privire la Procuratură. Această lege, în vigoare în 2006, prevede, în partea relevantă, că „în cazul în care procurorul nu are locuință sau are nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative, autoritatea administrației publice locale este obligată, în termen de cel mult un an de la numirea lui în funcție, să îl asigure cu locuință (apartament sau casă) de serviciu pe perioada de activitate în localitatea respectivă.”

În răspuns la întrebările Comisiei în timpul evaluării inițiale, candidatul a declarat că locuința de serviciu pe care a primit-o în cele din urmă, apartamentul (...) din mun. Chișinău, „fost obținut de familia Postică, prin privatizare, în anul 2009, în perioada activității subsemnatului în organele procuraturii, în temeiul art. 38 al Legii cu privire la procuratură, prin punerea în executare a unei hotărâri judiciare.”

În timpul evaluării reluate, candidatul a fost întrebat în runda de întrebări scrise să explice pașii pe care i-a întreprins pentru a-i fi atribuită locuința de serviciu în mun. Chișinău. Mai jos sunt incluse răspunsurile candidatului (subliniat), urmate de informațiile obținute de către Comisie în timpul evaluării inițiale și a celei reluate:

Cerere în baza art. 38 din Legea nr. 118/2003 cu privire la Procuratură și art. 11 din Codul funciar Nr. 828/1991 (pentru familii nou-formate).

„Activînd în organele procuraturii din anul 2000, la data de 17.04.2006 m-am adresat cu o cerere către Consiliul mun. Chișinău, cu solicitarea acordării spațiului locativ, în conformitate cu prevederile art. 38 al Legii cu privire la procuratură, în redacția din data formulării demersului; sau a unui sector de teren pentru construcția casei de locuit, în conformitate cu prevederile art. 11 Cod funciar, ținînd cont de faptul că eu, împreună cu soția [nume omis-], la acel moment, nu dispuneam de locuință proprie, iar în locuința privatizată de părinții mei, [numele și adresa locuinței omise], locuiau părinții cu sora mai mică, [nume omis-], iar spațiul de puțin peste 40 m/p era insuficient pentru coabitarea familiei noastre. De către Consiliul mun. Chișinău am fost informat despre lipsa spațiului locativ de stat, motiv pentru care solicitarea de asigurare cu spațiu locativ era imposibil de satisfăcut.”

Candidatul a prezentat Comisiei cererea sa către Consiliul Municipal Chișinău (în continuare „CMC”) datată cu 17 aprilie 2006, prin care a solicitat alocarea unei locuințe de serviciu sau a unui lot de teren și răspunsul din partea CMC datat 10 mai 2006 referitor la imposibilitatea de a satisface cererea privind atribuirea locuinței.

Cerere de chemare în judecată a Administrației Publice Locale.

„La data de 15.06.2006 m-am adresat cu o cerere de chemare în judecată față de Consiliul mun. Chișinău, solicitînd obligarea administrației publice locale de a-mi acorda spațiu locativ, în conformitate cu prevederile art. 38 al Legii cu privire la procuratură, precum și art. 42-44 Codul cu privire la locuințe sau a unui teren pentru construcția casei de locuit, în conformitate cu prevederile art. 11 din Codul funciar. În proces a fost atrasă în calitate de coreclamant și soția [nume omis].”

Candidatul a prezentat Cererea de chemare în judecată din 15 iunie 2006.

Hotărârea primei instanțe.

„Prin hotărîrea Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 31 octombrie 2006 a fost admisă cererea înaintată cu obligarea Consiliului mun. Chișinău de a-i asigura familiei mele spațiu locativ, în conformitate cu prevederile art. 42-44 Codul cu privire la locuințe.”

Candidatul nu a prezentat Hotărârea Judecătorei Centru, mun. Chișinău, doar titlul executoriu emis de acea instanță care obliga CMC să asigure locuința pentru soții Postică. Hotărârea nu era disponibilă în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor sau în arhivele Curții de Apel Chișinău.

Deciziile Curții de Apel și CSJ.

„Hotărîrea a fost menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 martie 2007, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 14.07.2007 a fost modificată parțial hotărîrea primei instanțe, cu obligarea Consiliului mun. Chișinău de a-i asigura familiei mele spațiu locativ de serviciu.”

Candidatul nu a furnizat deciziile Curții de Apel sau ale SCJ. Aceste decizii nu erau disponibile nici în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, nici în arhivele Curții de Apel Chișinău.

Executarea hotărârii și anularea executării din cauza ordinului de repartitie.

„La data de 07.05.2007 de către executorul judecătoresc [nume omis] a fost intentată procedura de executare a hotărîrii de acordare a spațiului locativ. Prin încheierea executorului judecătoresc din 15 iulie 2008 a fost încetată procedura executorie, în legătură cu eliberarea de către Consiliul mun. Chișinău a ordinului de repartitie nr. 012692 din 22.02.2008 pentru apartamentul [adresa omisă].”

Numărul ordinului de repartitie menționat de către candidat se referă de fapt la un alt apartament, amplasat pe o altă stradă. În timpul evaluării reluate, după ce au fost obținute informații de la CMC și executorul judecătoresc, candidatul a recunoscut că acest ordin de distribuire nu se referă la apartamentul său de la .

Prin ordinul CMS cu numărul de repartitie nr. 012692, datat cu 22 februarie 2008, apartamentul (...) i-a fost alocat candidatului „ca locuință de serviciu”.

Modificarea statutului juridic: din „locuință de serviciu” în „apartament de stat”.

„Ulterior, ne-am adresat cu soția cu o cerere de modificare a statutului juridic al apartamentului atribuit din „apartament de serviciu”, în „apartament de stat”, în legătură cu faptul nașterii în anul 2008 a primului copil și necesității investirii unor surse financiare pentru aducerea la condiții satisfăcătoare a apartamentului, care se afla în condiții deplorabile la momentul atribuirii. Deja după schimbarea statutului juridic al apartamentului, ne-am adresat cu cerere de privatizare a locuinței.”

Cu toate solicitările Comisiei, candidatul nu a prezentat cererea sa de schimbare a statutului apartamentului sau orice documente legate de această cerere nici în timpul evaluării inițiale, nici în timpul celei reluate. În timpul evaluării reluate, Comisia a obținut documentele legate de schimbarea statutului apartamentului de la Direcția de Arhivă Chișinău.

Cererea candidatului, datată 5 august 2008, a urmărit schimbarea statutului locuinței la adresa (...), „care are statut de serviciu”, prin emiterea unui ordin de repartitie cu statut de stat. Candidatul

a solicitat, de asemenea, includerea soției sale în ordin. Candidatul nu a dezvăluit în cererea sa că din mai 2006 fusese în relații contractuale privind achiziționarea unui apartament prin programul de apartamente la preț preferențial pentru procurori.

Prin dispoziția emisă de Primăria mun. Chișinău, datată cu 25 septembrie 2008, statutul juridic de serviciu al apartamentului a fost modificat și alocat candidatului și soției sale. Candidatul a prezentat aordinul de repartitie datat cu 26 septembrie 2008 Comisiei în timpul evaluării reluate. Dispoziția Primăriei mun. Chișinău menționează că schimbarea statutului locuinței a fost făcută la solicitarea Procuraturii sectorului Buiucani și a documentelor depuse de către candidat.

În timpul evaluării reluate, Comisia a solicitat o copie a solicitării Procuraturii sectorului Buiucani nr. 14/08-7823 din 05.08.2008, menționată în ordinul CMC de modificare a statutului locuinței și toate celelalte materiale relevante pentru alocarea locuinței de serviciu candidatului. Conform Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Buiucani, după verificarea registrului lor din 2008 pentru corespondență cu autoritățile ierarhic superioare și competente, cu organele administrației publice centrale și locale, „nu a fost identificat actul material ce constituie obiect al solicitării”.

Comisia a obținut solicitarea depusă de Procuratura sectorului Buiucani de la Direcția de Arhivă Chișinău. Acea solicitare, depusă în aceeași zi cu cea a candidatului, clarifică faptul că modificarea statutului locuinței este solicitată pentru a permite candidatului să privatizeze bunul imobil. „În legătură cu lipsa spațiului locativ a familiei procurorului în Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău Aurel Postică, ținând cont de activitatea neîntreruptă a ultimului în organelor procuraturii din anul 2000 până în prezent, perioadă în care nu a fost asigurat cu locuință nici el, nici membrii familiei sale, solicit respectuos modificarea statutului juridic al apartamentului de serviciu, situat pe adresa [omisă], eliberat familiei procurorului Aurel Postică, prin ordinul de repartitie nr. 012691 din 22.02.2008, în temeiul art. 38 din Legea „Cu privire la Procuratură” din 14.03.2003, în statut de apartament de stat, pentru a avea posibilitatea de a privatiza spațiul locativ și de a efectua reparația în imobil, cu scopul instalării în el cu familia.”

La 11 februarie 2009, soția candidatului și fiica sa au obținut apartamentul de serviciu din mun. Chișinău prin privatizare, pentru suma de 227,87 MDL (est. 17 EUR). Candidatul și soția sa au avut opțiunea de a privatiza apartamentul în numele lor la preț comercial sau de a privatiza apartamentul în numele soției și al fiicei sale la un preț nominal. Întrebat în timpul evaluării inițiale dacă consideră această cale de acțiune ilegală sau neetică, candidatul a răspuns că a beneficiat doar de o prevedere legală.

Apartamentul de serviciu din mun. Chișinău, alocat inițial candidatului avea o suprafață de 32,60 m.p. La 3 noiembrie 2010, au fost adăugați încă 28,9 m.p. la apartament, devenind astfel un apartament de 61,5 m.p., aproape de două ori mai mare decât suprafața sa inițială, prin decizia CMC după o cerere din partea soției candidatului. Prețul contractului nu a fost modificat. În acea perioadă, familia candidatului era compusă din candidat, soția sa și un copil. Documentele obținute de Comisie în timpul evaluării reluate includ cereri pentru adăugarea apartamentului adiacent la apartamentul de serviciu depuse atât de candidat cât și de soția sa, deși numai soția

candidatului era proprietarul *de jure*. O cerere a fost de asemenea depusă de Pretura Buiucani, după ce a primit o cerere de la procurorul-șef interimar al Procuraturii sectorului Buiucani, unde candidatul activa în acea perioadă. Aceste cereri au solicitat adăugarea apartamentului adiacent, menționând că apartamentul de serviciu avea doar 26,5 m.p. și că apartamentul nu avea o intrare separată.

În 2017, apartamentul a fost divizat în două compartimente. Un compartiment a fost vândut în 2018 contra sumei de 435.000 MDL. Potrivit candidatului, la audierile din cadrul evaluării reluate, în conformitate cu un acord cu dezvoltatorul care a cumpărat o parte din apartament în 2018, candidatul a fost îndreptățit să cumpere un apartament la același preț într-un bloc vecin. Acest apartament a fost vândut în 2020 contra sumei de 932.827 MDL. Candidatul deține în continuare porțiunea rămasă în apartamentul de serviciu din Chișinău care a fost privatizat, pe care, conform declarației candidatului în cadrul evaluării reluate, în prezent nu este ocupat și nu este folosit. Astfel, bunul alocat candidatului doar ca locuință de serviciu, pe care candidatul a privatizat-o la un cost nominal folosindu-se de soția și fiica sa, a generat până în prezent un profit de 932.827 MDL pentru candidat, iar acesta mai deține o porțiune din acest bun.

În răspuns la întrebările scrise în cadrul evaluării reluate, candidatul a declarat: „În concluzie țin să menționez că în procesul privatizării apartamentului căruia i-a fost modificat statutul „de serviciu” în statut „de stat”, nu am făcut uz de funcția deținută pentru a obține beneficii personale, nu am avut nici o influență necorespunzătoare asupra factorilor de decizie din cadrul administrației publice locale, nu am manifestat comportament dubios, deoarece era vorba de o procedură de rutină prin care în anii 2000 treceau sute de funcționari publici (judecători, procurori, polițiști etc.). De asemenea în urma acestei proceduri nu am prejudiciat în nici un fel fondul de stat sau municipal de locuințe, nu am încălcat careva norme deontologice, deoarece într-un final această locuință oricum urma să o obțin în proprietate în temeiul art. 5 al Legii privatizării fondului locativ nr. 1324/1993 (în vigoare la data privatizării apartamentului), or în organele procuraturii eu am activat mai mult de 10 ani, eliberându-mă în anul 2011, în legătură cu numirea în funcția de judecător.”

La audierea din cadrul evaluării reluate, candidatul a recunoscut că Legea nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe prevedea că locuințele de serviciu, ai căror locatari au lucrat mai puțin de 10 ani la unitatea respectivă, nu ar putea fi vândute sau transmise cu titlu gratuit în proprietate privată. Cu toate acestea, candidatul a negat că cererea sa de schimbare a statutului juridic al apartamentului pentru a-l privatiza a fost contrară legii. Deoarece în cele din urmă a activat în procuratură timp de 11 ani, a pretins că avea dreptul să privatizeze proprietatea și că, deoarece nu a vândut sau schimbat-o după privatizarea din 2009, privatizarea nu a fost contrară legii.

Alocarea sectorului de teren

Potrivit candidatului, între anii 1985 și 2007, a locuit împreună cu părinții săi în casa lor din orașul Durlești. La audierea din cadrul evaluării inițiale, candidatul a declarat că în 2006, anul în care a depus cerere pentru apartament la preț preferențial, a locuit o parte din timp într-un apartament închiriat cu soția sa și o parte din timp cu părinții săi. Candidatul a informat Comisia, în cadrul evaluării inițiale, că a depus o cerere pentru alocarea unui teren în 2005 sau 2006, când nu exista nicio certitudine cu privire la rezultatul cererii sale pentru un apartament la preț preferențial. Comisia nu dispune de niciun document depus la autoritățile din orașul Durlești privind atribuirea unui teren. La audiere, candidatul a recunoscut că nu a informat Consiliul orașenesc Durlești despre cealaltă cerere.

La data de 8 februarie 2010, candidatul a devenit proprietarul unui teren de 0,0282 ha în orașul Durlești, în conformitate cu cererea depusă în aprilie 2006. Acest teren i-a fost alocat candidatului gratuit printr-o Hotărâre a Consiliului orașenesc Durlești din 29 septembrie 2009 în conformitate cu art. 11 din Codul funciar în vigoare în acea perioadă. Conform acestei prevederi, terenul a fost acordat candidatului în calitate de familie nou-formată și pentru construcția unei case. Cu toate acestea, candidatul și familia sa au continuat să locuiască în apartamentul privatizat din mun. Chișinău, iar candidatul activa în procuratura Buiucani, mun. Chișinău. Candidatul a menționat că inițial au avut în vedere construirea unei case pe acest teren, dar apoi au decis să vândă terenul și să folosească banii obținuți pentru renovarea apartamentului privatizat. Candidatul a vândut terenul pe 6 mai 2010, mai puțin de trei luni după ce a devenit proprietar, contra sumei de 132.512 MDL (est. 8.000 EUR).

La audierea din cadrul evaluării reluate, candidatul a indicat că și-a întemeiat familia în 2005 și că au locuit într-un apartament în mun. Chișinău, deși susține că și-a menținut adresa la părinții săi din orașul Durlești până când a obținut apartamentul privatizat din mun. Chișinău. Candidatul a confirmat că atunci când a depus cerere pentru terenul din orașul Durlești, nu a informat Consiliul orașenesc Durlești că locuiește într-un apartament în mun. Chișinău și activează în mun. Chișinău. De asemenea, a confirmat că atunci când a obținut terenul, nu a informat Consiliul orașenesc Durlești că a obținut un apartament privatizat în mun. Chișinău, unde locuia și activa. A argumentat că nu era obligat să furnizeze astfel de informații Consiliului orașenesc. La audierea din cadrul evaluării reluate, candidatul a confirmat că a acceptat terenul pentru a-l vinde în scopul finanțării îmbunătățirilor aduse apartamentului privatizat din mun. Chișinău.

b. Cadrul normativ

Pentru a stabili dacă un candidat corespunde criteriului de integritate etică, Comisia trebuie să verifice dacă candidatul nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator impartial, în conformitate cu art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022.

În temeiul art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26/2022 Comisia trebuie să stabilească dacă averea candidatului dobândită în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

În temeiul art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26/2022, Comisia trebuie să verifice modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor apropiate, precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri.

Conform art. 38 din Legea nr. 118/2003 cu privire la Procuratură (în vigoare în 2008), în cazul în care procurorul nu are locuință sau are nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative, autoritatea administrației publice locale este obligată, în termen de cel mult un an de la numirea lui în funcție, să îl asigure cu locuință (apartament sau casă) de serviciu pe perioada de activitate în localitatea respectivă.

Art. 5 alin. (2) din Legea nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe, stabilește că nu pot fi vândute sau transmise cu titlu gratuit în proprietate privată imobilele care se află în orașele militare de tip închis, căminele, locuințele de serviciu (ai căror locatari au lucrat mai puțin de 10 ani la unitatea respectivă), locuințele avariate și ireparabile, casele ce urmează a fi demolate, cantoanele și alte construcții care se află la balanța sau în proprietatea fondului forestier de stat.

Art. 11 din Codul Funciar nr. 828/1991 (în vigoare în 2009) prevede că autoritățile administrației publice locale atribuie cetățenilor terenuri fără plată, eliberându-le titluri de proprietate: familiilor nou-formate - sectoare de teren din rezerva intravilanului până la epuizarea acestora pentru construcția caselor de locuit, anexelor gospodărești și grădini: în orașe - de la 0,04 până la 0,07 hectare, în localități rurale - până la 0,12 hectare. Dimensiunile concrete ale sectoarelor de teren se stabilesc de către autoritățile administrației publice locale.

Pct. 6 lit. a) din Codul de etică al procurorului (2007) prevede că în afara orelor de serviciu procurorul trebuie să dispună de un comportament ireproșabil care ar păstra și ar consolida încrederea populației în imparțialitatea și prestigiul activității autorităților publice. Comportamentul ireproșabil al procurorului este definit drept comportamentul demn și adecvat în societate, bazat pe principiile moralității, eticii profesionale și culturii generale, menit să asigure buna reputație a procurorului precum și funcționarea eficientă a Procuraturii (pct. 2 lit. a)).

Conform Regulamentului de evaluare, art. 2 alin. (2), la evaluarea integrității etice a unui candidat, Comisia poate lua în considerare seriozitatea sau gravitatea, contextul adiacent și premeditarea asociată oricărui incident de integritate etică și, în cazul incidentele minore, dacă a existat o perioadă de timp suficientă fără incidente ulterioare. La determinarea gravității, Comisia va lua în considerare toate circumstanțele, inclusiv, dar fără a se limita la următoarele:

- a. dacă incidentul a fost un eveniment singular;
- b. lipsa unor prejudicii sau producerea de prejudicii nesemnificative în adresa intereselor private sau publice (inclusiv încrederii publice) – cum ar fi o încălcare obișnuită a regulamentului rutier;
- c. sau care nu este percepută de către un observator obiectiv drept

atitudine lipsită de respect față de ordinea socială care decurge din nerespectarea regulilor și reglementărilor.

c. Motivarea

i. Trei programe de îmbunătățire a condițiilor locative

În decizia sa de anulare a deciziei de evaluare inițială a Comisiei, completul de judecată special al CSJ a constatat că candidatul urmărea scopul legitim de a-și îmbunătăți condițiile de trai atunci când a depus trei cereri în perioada 2005 - 2007 pentru programele de îmbunătățire a condițiilor locative și că aprobarea cererilor nu depindea în întregime de reclamant. Completul de judecată special al CSJ a stabilit că explicația reclamantului părea justificată, și anume că nu ar fi putut locui cu familia sa formată din trei persoane în bunul privatizat de tatăl său sau în bunul privatizat de soția sa și a primei fiice, deoarece familia s-a extins ulterior la cinci persoane. În plus, explicația candidatului pentru vânzarea terenului alocat de administrația publică locală a fost acceptată de completul de judecată special al CSJ, deoarece mijloacele bănești obținute din vânzare au fost folosite pentru investiții și renovarea apartamentului dobândit prin programul de locuințe la preț preferențial pentru angajații Procuraturii, în care familia reclamantului locuiește din 2013 până în prezent.

În baza deciziei completului de judecată special al CSJ și a rezultatelor informațiilor obținute în cadrul evaluării reluate, Comisia a hotărât să nu includă problema proprietății candidatului care a beneficiat de trei programe de îmbunătățire a condițiilor locative în determinarea sa privind promovarea sau nepromovarea evaluării reluate. În același timp, Comisia nu poate fi de acord că candidatul nu a încălcat principiul integrității conform criteriilor stabilite de Legea nr. 26/2022, din motivele menționate mai jos.

În viziunea Comisiei, deși ar fi putut fi legal pentru candidat să depună cerere pentru mai multe programe de îmbunătățire a condițiilor locative, odată ce a obținut o locuință, deși ar fi putut retrage celelalte cereri, cel puțin ar fi trebuit să dezvăluie beneficiile pe care le-a primit deja pentru a evita aparența ideii că profita de beneficii publice. Acest lucru este valabil în special în ceea ce privește terenul. În câteva luni de la primirea terenului, candidatul a vândut terenul și a folosit sumele obținute pentru îmbunătățirea apartamentului său obținut la preț preferențial, ceea ce este contrar scopului programului care oferă terenuri gratuite pentru a încuraja construcția de locuințe pentru a consolida comunitatea. Candidatul a obținut profituri semnificative din cele trei programe de îmbunătățire a condițiilor locative. El deține încă apartamentul de 80,5 m.p. cumpărat la preț preferențial în mun. Chișinău și una dintre cele două compartimente rezultate din privatizarea locuinței de serviciu furnizate lui în calitate de procuror. În plus, a obținut suma de 1,065,339 MDL din vânzarea unui compartiment a apartamentului de serviciu privatizat și din vânzarea terenului. În viziunea Comisiei, faptul că candidatul a beneficiat de trei programe publice de îmbunătățire a condițiilor locative, fără a dezvălui pe deplin fiecare dintre beneficiile pe care le obținea din celelalte și extinderea profitului pe care l-a obținut, nu ar fi percepute ca fiind în conformitate cu pct. 6 lit. a) din Codul de etică al procurorului din 2007, „procurorii ar

trebui să dispună de un comportament ireproșabil care ar păstra și ar consolida încrederea populației în imparțialitatea și prestigiul activității autorităților publice”. Procurorii care sunt considerați că folosesc legea pentru a crea oportunități pentru beneficii personale demonstrează un comportament dubios și subminează încrederea populației în activitatea și funcția lor.

După cum s-a menționat mai sus, în urma deciziei completului de judecată special al CSJ, Comisia nu ia în considerare problema oportunității candidatului de a beneficia de trei programe de îmbunătățire a condițiilor locative în determinarea promovării sau nepromovării evaluării reluate de către candidat.

ii. Privatizarea apartamentului de serviciu

În decizia sa de admitere a contestației candidatului și de dispunere a evaluării reluate a acestuia, completul de judecată special al CSJ a reținut dreptul unui procuror la locuință de serviciu conform legii, în cazul în care un procuror nu deține un spațiu de locuit. De asemenea, completul de judecată special al CSJ a citat Legea nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe atunci când cetățenii dețin deja un alt bun imobil achiziționat privat, care nu rezultă din privatizare. Completul de judecată special al CSJ nu a abordat interdicția legală privind privatizarea locuințelor de serviciu.

În contextul unei analize multiaspectuale, complete și obiective, Comisia a desfășurat o evaluare reluată în privința candidatului, bazată pe informațiile disponibile din cadrul evaluării inițiale și orice informații obținute în timpul evaluării reluate.

Comisia este obligată să verifice modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor apropiate și să verifice sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor apropiate.

Comisia are dubii serioase cu privire la integritatea etică și financiară a candidatului din cauza modului în care acesta a obținut un apartament în proprietate privată care i-a fost alocat ca locuință de serviciu. Singura hotărâre judecătorească referitor la cererea candidatului privind atribuirea unei locuințe obliga CMC să furnizeze candidatului o locuință de serviciu. Art. 38 din Legea nr. 118/2003 cu privire la Procuratură (în vigoare până în martie 2009) prevede că, în cazul în care procurorul nu are locuință sau are nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative, autoritatea administrației publice locale este obligată, în termen de cel mult un an de la numirea lui în funcție, să îl asigure cu locuință (apartament sau casă) de serviciu pe perioada de activitate în localitatea respectivă. Art. 5 alin. (2) din Legea nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe (aplicabilă în momentul privatizării) interzice transferul locuințelor de serviciu în proprietate privată. Nici art. 38 din Legea nr. 118/2003 cu privire la Procuratură, nici art. 5 alin. (2) din Legea nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe nu permit unei persoane care beneficiază de o locuință de serviciu să declare locuința drept proprietatea de stat pentru a privatiza acea locuință.

Cererea candidatului, din data de 5 august 2008, viza schimbarea statutului juridic al apartamentului de serviciu din mun. Chișinău, „care are statut de serviciu”, prin emiterea unui ordin de repartiție cu statut „de stat”. Candidatul a solicitat, de asemenea, includerea soției sale în acest ordin, evidențiind planul său de a privatiza bunul în numele soției candidatului, deoarece anterior participase la privatizarea unui bun imobil. Candidatul a recunoscut la audierea din cadrul evaluării reluate că a solicitat schimbarea statutului apartamentului și adăugarea soției sale în ordinul de repartiție în scopul privatizării proprietății. Scrisoarea Procuraturii sectorului Buiucași în sprijinul cererii candidatului de schimbare a statutului juridic al apartamentului de serviciu în „de stat” menționează în mod expres că schimbarea este solicitată pentru ca candidatul să aibă posibilitatea de a privatiza spațiul locativ și de a efectua reparații în clădire, cu scopul de a-și stabili familia în el. Candidatul nu a dezvăluit în cererea sa faptul că, începând cu mai 2006, a fost parte la un contract pentru achiziționarea unui apartament prin programul de locuințe la preț preferențial pentru procurori.

În acest context, Comisia continuă să aibă dubii serioase cu privire la faptul dacă candidatul întrunește criteriile de integritate financiară și etică prevăzute în art. 8 din Legea nr. 26/2022. Candidatul a depus cerere pentru un apartament de serviciu în aprilie 2006 în virtutea funcției sale de procuror. Acest proces s-a încheiat în martie 2016 cu privatizarea unui apartament de 49,1 m.p. în numele soției și al copilului său la un cost de doar 1.098 MDL (est. 17 EUR). Însăși natura apartamentului de serviciu este inerent incompatibilă cu permanența proprietății private.

Dubiile serioase nu au fost atenuate de către candidat în cadrul evaluării reluate. Din contra. Standardul de comportament ireproșabil așteptat de la procurori în activitățile lor neprofesionale, precum și în atribuțiile lor legate de serviciu, necesită mai mult decât s-a întâmplat în această problemă. Alin. 6 lit. a) din Codul de etică al procurorului (2007) prevede că în afara orelor de serviciu procurorul trebuie să dispună de un comportament ireproșabil care ar păstra și ar consolida încrederea populației în imparțialitatea și prestigiul activității autorităților publice. Comportamentul ireproșabil al procurorului este definit drept – comportamentul demn și adecvat în societate, bazat pe principiile moralității, eticii profesionale și culturii generale, menit să asigure buna reputație a procurorului precum și funcționarea eficientă a Procuraturii (alin. (2) lit. a)).

La audierea în cadrul evaluării reluate, candidatul a recunoscut că Legea nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe prevedea că locuințele de serviciu, ai căror locatari au lucrat mai puțin de 10 ani la unitatea respectivă, nu puteau fi vândute sau transmise cu titlu gratuit în proprietate privată. Candidatul a negat însă faptul că cererea sa de schimbare a statutului juridic al apartamentului în scopul privatizării sale ar fi fost contrară legii. Deși activase în cadrul procuraturii doar opt ani când a încercat să schimbe statutul juridic al bunului în scopul privatizării acestuia, nu 10 ani, cum prevedea legea, deoarece în cele din urmă a activat în procuratură timp de 11 ani, a susținut că avea dreptul să privatizeze bunul și deoarece nu l-a înstrăinat sau schimbat după privatizare în 2009, privatizarea nu a fost contrară legii. Acest punct de vedere se bazează pe o interpretare distorsionată a legislației cu privire la privatizare și o viziune cinică asupra cerințelor de eligibilitate pentru privatizarea locuințelor de serviciu. În esență, deoarece în viitor

ar putea fi eligibil pentru privatizarea locuinței de serviciu, faptul că a făcut acest lucru când nu era permis de lege nu are nicio consecință. Comisia nu poate fi de acord. Astfel de manipulări ale legii de către un procuror în propriul său beneficiu din contul banilor publici, duc la concluzia inevitabilă că și-a compromis integritatea, probitatea și imparțialitatea. Procurorii, care sunt văzuți ca folosind legea pentru a-și crea oportunități pentru beneficii personale, demonstrează un comportament dubios care subminează încrederea societății în activitatea și funcția lor.

iii. Dobândirea lotului de teren

De asemenea, rămân dubiile serioase ale Comisiei cu privire la dobândirea de către candidat a terenului în orașul Durlești. Terenul i-a fost acordat candidatului ca familie nou-formată și pentru construcția unei case. În timp ce inițial, când a depus cerere pentru cele trei programe de îmbunătățire a condițiilor locative între 2005 și 2007, candidatul nu a avut niciun beneficiu, când a obținut terenul în 2010, familia candidatului nu era nou-formată, candidatul primise și privatizase un apartament de serviciu în mun. Chișinău și executase un contract timp de patru ani pentru achiziționarea unui alt apartament în mun. Chișinău la preț preferențial. Candidatul și familia sa au locuit în apartamentul privatizat din mun. Chișinău și candidatul activa ca procuror în Procuratura sectorului Buiucani, mun. Chișinău. Candidatul a menționat că inițial au intenționat să construiască o casă pe acest teren, dar apoi au decis să vândă terenul și să folosească banii pentru renovarea apartamentului privatizat, iar candidatul a vândut terenul pe 6 mai 2010, mai puțin de trei luni după ce a devenit proprietar, contra sumei de 132.512 MDL (est. 8,000 EUR). Candidatul a primit terenul în contradicție cu criteriile stabilite de lege, fără intenția de a-l folosi în scopul prevăzut și având doar intenția de a obține un profit financiar din el. Din nou, procurorii care sunt văzuți ca folosind legea pentru a-și crea oportunități pentru beneficii personale demonstrează un comportament dubios care subminează încrederea societății în activitatea și poziția lor.

Având în vedere circumstanțele de mai sus în ceea ce privește evaluarea reluată a candidatului, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatului cu criteriul de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c), și criteriul de integritate etică conform art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022 cu referire la modul de dobândire și privatizare a apartamentului de serviciu de 49,1 m.p. din mun. Chișinău și obținerea de către candidat a unui teren la care nu avea drepturi legale, deoarece nu intenționa să-l folosească în scopul său prevăzut, care nu au fost atenuate de către candidat.

IV. Decizia

Ca urmare a evaluării reluate a candidatului, desfășurată în temeiul art. 14 alin. (8) lit. b) și alin. (10) din Legea nr. 26/2022, în temeiul art. 8 alin. (1) – (2), lit. a) și c), alin. (4) lit. a), b) și alin. (5) lit. b), c) și d) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a decis că candidatul nu întrunește criteriile de integritate financiară și etică întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire

la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

Scopul evaluării integrității etice și financiare a candidaților pentru funcțiile de conducere în Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și organele specializate ale acestora este de a spori integritatea viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, ai Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și de a spori încrederea societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și, în general, în sistemul justiției (art. 8 alin. (1), preambul la Legea nr. 26/2022). Atunci când candidații nu promovează evaluarea din cauza unor dubii serioase privind integritatea financiară și/sau etică, acest lucru demonstrează că candidații pentru funcțiile de conducere din sistemul justiției au fost evaluați în mod scrupulos având ca bază standarde de integritate, crescând încrederea publicului în acei candidați care promovează evaluarea și sunt eligibili pentru a fi aleși ca membri ai organelor de autoadministrare. Având în vedere rolul decisiv al membrilor organelor de autoadministrare în selectarea, promovarea și sancționarea disciplinară a colegilor lor, precum și în administrarea beneficiilor acordate, cum ar fi programele de locuințe la preț preferențial, este imperativ ca membrii înșiși să fi demonstrat cel mai înalt nivel de integritate financiară și etică, astfel încât să se poată aștepta, că în poziția lor de lideri, să promoveze standarde înalte atât pentru ei înșiși, cât și pentru ceilalți.

Conform art. 13 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, există doar două rezultate posibile ca urmare a evaluării candidaților pentru funcțiile de membru în organele de autoadministrare: promovarea sau nepromovarea evaluării. Comisia nu dispune de alte măsuri. Potrivit CtEDO, este în concordanță cu procesul de evaluare externă să existe o gamă mai limitată de măsuri. (În Albania existau doar două măsuri care puteau fi aplicate: destituirea din funcție sau suspendarea cu obligația de a participa la un program de instruire.)⁴¹ În ceea ce privește proporționalitatea unei decizii de nepromovare, bazată pe dubii rezonabile cu privire la integritatea financiară a unui candidat/candidate, CtEDO a susținut în mod repetat ordinele de confiscare emise de autoritățile naționale doar pe baza unei preponderențe de probe care sugerează că veniturile legale ale pârâților nu ar fi putut fi suficiente pentru achiziționarea bunului/bunurilor vizat(e). Ordinele de confiscare au fost menținute nu numai în ceea ce privește persoanele acuzate direct de infracțiuni, ci și în legătură cu membrii familiilor lor și alte persoane apropiate în privința cărora se presupunea că posedau și gestionau bunul/bunurile „dobândită(e) ilegal” în mod informal în numele persoanelor bănuite de săvârșirea infracțiunilor sau care, în alte circumstanțe, nu aveau statutul necesar de *bună-credință*.⁴² O decizie de nepromovare, în contextul evaluării candidaților care doresc să activeze în organele de autoadministrare din sistemul de justiție, nu poate fi comparată în niciun fel, din perspectiva impactului asupra celor vizați cu ordinele de confiscare a bunului/bunurilor, care au fost susținute de CtEDO pe baza standardelor similare de probă.

⁴¹ *Sevdari contra Albaniei*, nr.40662/19, alin. 87, 13 decembrie 2022.

⁴² *Telbis și Viziteu contra României*, nr. 47911/15, paragraful 68, 26 iunie 2018; *Gogitidze și alții contra Georgiei*, nr. 36862/05, alin. 107, 12 mai 2015; *Webb contra Regatului Unit* (dec.), nr. 56054/00, 10 februarie 2004; *Morabito și alții contra Italiei* (dec.), 58572/00, 7 iunie 2005; și *Saccoccia contra Austriei*, nr. 69917/01, paragraful 87-91, 18 decembrie 2008.

Completul de judecată special al CSJ a sugerat că Comisia ar putea promova unii candidați cu probleme minore de integritate și să ofere o descriere detaliată a acestor probleme în deciziile Comisiei, astfel încât aceste probleme să poată fi luate în considerare de cei care votează pentru candidații la funcțiile de membri în organele de autoadministrare. Deciziile de evaluare ale Comisiei sunt publice doar cu acordul candidatului/candidatei și, astfel, nu poate fi asigurat că votanții vor avea informații despre problemele de integritate identificate de Comisie. În timpul evaluării inițiale a candidaților, doar 26 dintre cei 45 de candidați care nu au promovat evaluarea - puțin peste jumătate - au consimțit ca deciziile lor să fie făcute publice.]

V. Calea de atac și publicarea deciziei

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, decizia poate fi contestată de către candidatul evaluat în termen de cinci zile de la data recepționării deciziei motivate.

Conform art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, decizia este transmisă prin email candidatului și instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului, care în cazul dat este Consiliul Superior al Magistraturii. În cazul în care candidatul, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia despre refuzul său privind publicarea, decizia se publică pe pagina web a în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatului, care rămân publice. Comisia va publica, de asemenea, decizia pe pagina sa web, în cazul în care candidatul nu se opune publicării.

Această decizie a fost adoptată în unanimitate de către toți membrii participanți ai Comisiei.

Decizia a fost întocmită în limbile engleză și română.

Semnătura:

Herman von HEBEL
Președinte al Comisiei